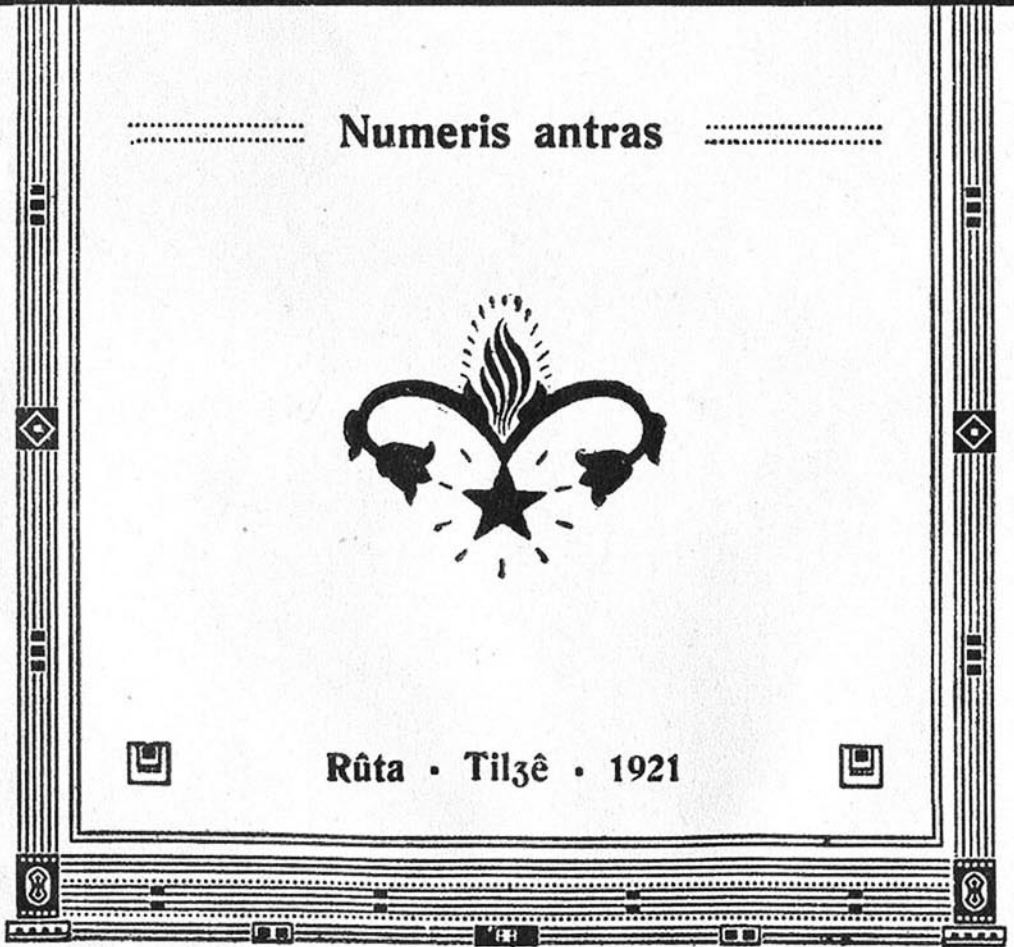

Darbîmetis

..... Numeris antras

Rûta • Tilzê • 1921

Darbîmetis

Laikraštis tautos dvâsiai tvirtinti.

Nrs. 2.

1921.

TURINIS: Mūsų žvaigždė. ■ Kuomet žmogus vienetas. ■ Kuo kas džiaugiasi, tiek jis žmogus. ■ Naturalizmas. ■ PASAULIS: Valdiavų padėtis ir sąntikiai. — Tautų vadovai ir tautų likimas. — Vargšės tautos. — Anglai ir jų valdiava. — Tabakas ir alus. — Spiritizmas. ■ MUSUOSE: Politikos pagrindas. — Sveikata. — Mūsų rašiba. — Kaip kartais rąsoma. — Papirkimas. ■ PASIKALBEJIMAI: Givulių skerdimas. — Givuliai ir kalba. — Planėtų givibė. — Žmogaus gyvenimo tikslas. — Givavimo srovė. — Mediaga. — Žmogaus būvis. — Žmogaus galvojimas ir pasaulis. — Knigų skaitimas. — Žmogus ir aplinkibė. ■ MUSU RASTIJA. ■ RINKINIS. ■ VERTINIAI.

■■■■■■■■■■ Mūsų žvaigždė. ■■■■■■■■■■

Lietuvių tauta susilaukė įpatingą likimą. Ko senai lūkėta ir aškta, tat įviko. Lietuviai yra nepriklausoma tauta. Bet nereikėtų pamiršti, kām ji tokia. Lietuvių tauta troško dīkībės ne, kad galėtų giventi, kaip paprastai kitos tautos seniau ir dabar dār givena. Beveik kiekvienas, kurs rūpinos tautos laisve, tikėjo, kad tuomet bus gālima mūsų žmonėms tvirtėti žmoniškume. Lietuviams bus progos aiškiau apreikšti visa, kas kilnu, dora, grazu. Ne vien verguvėje ir pavergiami kaip ligšol, bet ir pātis valdīdami ir sąntīkiuodami su kitomis tautomis. Ne vien atskiro žmogaus givename, bet ir valdiavos ir jos sąntīkiuose su kitomis valdiavomis.

vd. 196-4

Todėl nereikėtų nukripti nuo savo idėalo, nuo tikrojo kelio. Netaisikime gyvenimo pagal kitų pavyzdį! Ne taip jau svarbu išsitiecti kuo-grečiau visus matėrinės kultūros dalikus. Jie mums tiek reikalingi, kiek jie tarnauja būtinems žmogaus reikmenims. Bet nėra būtini visi tie niekai, kuriais apsikrauja kiti neva-kultūros žmonės, kuriems svarbūs visokie smagumėnai, visokios pramogos, ir kas tam ligu.

Iš kitų tautų teturėtume imti, kas jų yra gražaus ir kilnaus. Jokiu būdu nebandikime savo gyvenimo suliginti su jų, taip kad pagaliau mūsųose būtų kaip juose, ir didiose mūsų vietovėse tos patios lindinės ištvirkėliams, tie patys valgiai ir gėriai, tie patys geismų troškimų ir gašlavimų „židiniai“, ir tt. Ne! Dėl kart: pasikvieskime išsvetur vien tat, kas ten gražu, teisu, malonu.

Tam turime berods turėti supratimo. O to mums, rodos, nestigsta. Bet yra mūsųose ir kitų žmonių. O tiejie tūlose vietose net daug reiskia. Išiskanėje į kitų tautų niekus ir purvus bei nuodus, jie liepia jų krauti į vezimus ir vežti į Lietuvą. Nori sau pelniti pinigų. Jie visą savo dėmesį kreipia į tai, kas jiems rodosi yra jų nauda. Tokie žmonės turėtų eiti akmenų skaldyti ar ūkininkams mėslų vezimus prikrauti. Netinka jie Lietuvai kultūrinti. Tse jie nereikalingi, kur klausmai eina apie visos tautos givibe.

Rodos ir aklam turėtų aiškėti, kad gyvenimo istatimais lemia grazią ateitį Lietuvių tautai. Bet reikėtų ir suprasti, kā tai reiskia. Lietuviuose buvo augusios skaidrios žmoniskumo gėlios ir visame jos varge. Prieš visas „kultūros“ tautas ji buvo toji, kuri išliko maziau — nedora, maziau nusikaltusi prieš tai, ko kurība reikalauja iš žmonių, iš tautų.

Dabar labai svarbu, kad nesektume kitų tautų pavyzdio! Beveik visos jos yra nuodėmingos. Ipatiai didiosios. Nei viena nėra iškentusi netapus žmogzudiu. Todėl mes negėlime pasirinkti vieną ar antrą sau paveikslu ir pavyzdium. Jų dovanos ir siūlomos jų prekės yra dažnai nuodingos. Nekalbu apie matėrinis dalikus. Mums turi būt svarbu vien, kas tikrai žmoniška yra. Tā reikia auginti. Tam ir iš kitų pasiimti akstinų ir priemonių. Nieko kito šiaip.

Tokiu būdu pasiliksime vertais ir tolimesnio kurības selpimo. Dalikas aiškus. Visų galingiausias yra doros, teisibės, vienu žodiu: dvāsios jėgos. Jos, nors ir tik išlengvo, pagaliau vis palaiko viršū ant kitų. Berods mātome, kad vienos tautos turi viršū ant kitų, o jų žmoniškumas yra labai abejotinos vertibės. Bet geriau išiziūrėjus, aiškėja, kad tai yra tik laikinė padėtis, arba vienur yra maziau nedoros negu kitur.

Lietuvių tauta yra maza. Jai itin reikalinga, eiti su kūrības žengimu. Todėl ir visos mūsų

dârbas turêtû bûti pasistengimas suzâdinti mûsuose augstiausiasias žmoniškumo galias. Tatai turêtû bûti mûsû žvaigždê, î kuriâ atsiziûrime, kurdami tautinî savo gîvenimâ.

Vîdûnas.

□□□□□ Kuomet žmogus vienetas. □□□□□

Senovêje buvo zinomas žodis: Pazinki save! Ir vèliau jis nesiliko be svarbumo. Bet žmonês jî savaip suprâto. Ir pagaliau gâl tik tiek tereiškê, kad žmonês norêjo suprasti, ar žmogus îra vienopas ar sudêtas asmuo. O laikais vienaip, kitais vël antraip manîdavo. Kartais târêsi, bûk visi žmogaus reiškiniai kîlâ iš tos patios versmês, tad vël, kad taip negâlî bûti. Žmogus sudêtas. Ir sutiko jî dvejopu vadinti. Bet netrukas tûli ir tâm vël priešinosi. Ir tvirtino žmogû esant vienîbe.

Mûsû laiku vël pradeda suprasti, kad taip nêra. Žmogus tegâlî bût sudêtas asmuo. Todêl tie nesântarûs jo veikimai. Žmogaus kûnas su savo gîvîbe îra vienas asmuo, žmogaus ûpû-geismû-troškimû gîvenimas antrasis, jo mintiû pasaulis tretiasis. O pats žmogus îra visai dâr kitakas. Tiktai jo daznai nenumanîti žmoniû apraiškose. Todêl ir atrodo, tarsi bûtû be branduolo, be tikro vidurio.

Žmogus pats îra dvâsia-siela. Ji nematîti. Bet neregimos îra ir mintîs, nepastebimi ûpai ir geismai. Mûsû jusnis pasieka vien kûno jûdêjimai. Tatiau ir mintîs bei ûpai numânomi. Vienas dalîkas îra kûno judêjimas, kad tasai sukîla vien iš kûno reikmeniû, kitas, kad kûnas juda geismo, o tretias, kad jis juda mintiû pagautas.

Berods neretai susideda kûno reikalai ir geismai, ir naudojasi kûnu savo tikslâms. O daznai kûnas tarnauja net mintims, ûpâms arba geismâms ir kûno reikmenêms kartu. Tuomet žmonês mânô turî tame išrodîmâ, kad žmogus îra vienetas o ne sudêtas dalîkas.

Bet îra gana daznai atsitikimû, kad kûne îra linkimû vienaip ar antraip apsireikšti, o mintîs ir geismai tâm priešinosi. Paveikslui, kûnas reikalauja valgio, jis âlksa, bet mintîs vâro žmogû, kad jis jas îkûnîtû, bûtent atliktû parinktâjî dârbâ. Ir kûnas turi laukti, kol nebus tildomas išalkis.

Arba žmogui sukîla koks-nors ûpas, koks-nors geismas, ir jis norêtû jî patenkinti, bet kûnas, gâl ligotas ar kaip-nors negalingas, to neuzleidia. Sakîsime, žmogus geidia kokio-nors smagumo iš kokio reginio, bet koja sužeista, skausta einant, ir žmogus negâlî nueiti pamatîti ir pasimêgti tuo reginiu.

Ira ir tokiû atsitikimû, kad mintîs veda žmogû vienan dalîkan, geismai jî vâro kitan, o kûnas

vertia jį kreipties dār į kitą-ką. Paveikslui, viena antra mintis yra tokia gīva, kad žmogus jautiasi traukiamas į darbą, jai ikūniti, tuo tarpu ūpas vertia žmogū eiti į kokį linksmą susiėjimą, o kūnas būtinai reikalauja apvâlomas nuo prākaito ir dulkiū.

Tūli žmonės tokiu atvėju nezino, ką pradėti. Ir pagaliau jie tą dāro, kopė aplinkībės vertia, ką tosios stiprina, būtent minti, geismā arba kūno reikalāvimā.

Tuomet visai aišku, kad žmogus yra sudėtas dalikas. Trejopas varžimas jo asmenije jį tiesiog kankina. Ir jis jautiasi suirusiu, surizgusiu, sugurusiu. Tikras jis tuomet vargas. O jeigu kalbėt galima apie žmones menkos vertībės, tai tokie yra tām paveikslai.

Be abejonės reikia atboti kūno reikmenes, geismū vārīmā, mintiū traukimā. Bet klausmas sukila, kaip toli, ir kām pridera pirmininkauti. O tām atsverti, negalima palikti aplinkībėms. Iš tūjų sukila visokie ākstina. Jū ivairumas žmogū vertia tarsi į kokį sūkurį. O tām pasiduodant, žmogaus gyvenimas yra tikras verpetas. Jis saves nesusirastū ispūdiū daugībėje. Jo āmžius būtū chaos, tikra krauša.

Vien pasidāve aplinkībei, žmonės netrukus at-
rodo, tarsi būtū visiškai be branduolo, be gyvenimo varpsties, be širdies, pagaliau be dvāsios-sielos.

Bet ne visi žmonės taip leidiasi varėti į kokį apsireiškimą. Tūli kaip-nors atsveria, ką darėti reikėtų, sākoma, kas būtina ir kas svarbiausia. Iš to matīt, kad žmogūje yra už visa, kas ligšol minėta, augštesnė dār galia, kuri tai vienām, tai antrām linkimui pritaria ir tuo jo jėgā stiprina ir nustāto, kas ivikti gali. Ir tuo tad pasidāro nu-
manu, kad yra žmogūje vienas veiksnis, kurs gali kitus po savim pagauti.

Imkime paveikslā. Vieno daliko vertibe, sākisime kokio-nors vaizdo, norima ispresti, ir jis liginamas į kitā. Daznai reikalaujama tām tikro māsto, sākoma ir: kritėraus. Tik pamirštama, kad visi māstai būtū be naudos, jeigu nebūtū ir galios, kuri tą māstā istengtū vartoti, tai esti, jeigu nebūtū isminties, kuri galėtū spresti.

Tūli māno, kad tą sprendimā atliekanti viena mintis, kuri galingesnė yra už kitas. Ir daznai taip yra. Vis tik ir tada matīt, kad žmogus kaip nors ir šiai mintiai pritaria. O tūli žmonės, nors ir priversti, sprendia kas kart ligu būdu, bet su didesniu skaidrumu.

Taip už viso, kas paprastai laikoma žmogaus reiškiniais, randasi žmoguje dār kitakas, kuriām tarsi pridera viešpatio garbė žmogaus asmenije. O tai vadiname dvāsia-siela. Žmogus, kuriame ji valdo jo asmens reiškinius, aiškiai atrodo žmogumi su viduriu, su branduolu.

O kad šis vidurīs īsigalēja, kad pries jī aplin-
kībēs kuo-maziau reiškia gīvenime, tada žmogus
īra daugiau negu kiti vienetas. Visi jo reiškiniai,
visas jo gīvenimas īra vienokis ir vienopas.

Kiekviena jo asmens gīvībēs sritis īra atboja-
ma, būtent kūno, geismū, mintiū gīvātos. Joms
leidama gīventi savo dēsniais. Ir tuo aišku, kad
žmogus īra sudētas daigtas. Bet visos asmens
sritis stovi po dvāsios-sielos valdia. Ji pagaliau
visa atsveria. Ir kuo-geriau tai īvīksta, tuo-daugiau
žmogus īra vienetas.

Žmogus tuo nēra iš prigimties. Vienetu tapti
īra jām uzdaviniš. Augdamas jis turi prieiti šī
gālā, šīa augštibe. Tada jis ir īra didis ir ga-
lingas. O pats jisai gāli ir turi šī augimā selpti.
Neturētū niekumet nuskesti kūno reikmenēse ir
ne ūpū-geismū supime arba mintiū mązguose arba
jū srovėje, bet parimti savo asmenībēs gelmēse.
Arba kitaip sākant, savo sāzinėje, ir iš tše val-
dīti asmens gīvumo linkimus. *Vds.*

□ □ **Kuo kas dziaugiasi, tiek jis žmogus.** □ □

Senai zinoma ir dažnai sākoma, kad žmonės
nelīgūs. Bet nelengva surasti, kame ta ne-
līgībė. Berods mązmoziuose jā greitai parodīsime.
Sakīsime, šis dalikas kitoks negu tas, šitoji īpatībė
kitos rūšies negu toji. Žinosime šī-tā pasakīti apie
skirtumus, bet labai retai apie vertībės laipsnius.

Tatiau ir ī tuos atsiziūrime. Ir taip liginame
menininkus pagal jų veikalus, kiek tie didībės, galībės
apreiškia, mokslininkus pagal jų mokslus, kiek jie
švietia ir svarbūs īra gīvenime, apskritai žmones
pagal tai, kaip jie pasielgia su viens kitu. Bet
tokiu liginimu neatidengiamo žmogaus esmės.
Toji tarsi slepiasi už daigto, už veikimo.

Bet žiūrint ī tai, kuo žmogus dziaugiasi, tuo-
jau numanus īra jo žmoniškumo didumas ar
menkumas. Kiekvienas tik tegāli tuo dziaugties,
kas jī pasieka, kas jām kā-nors pažada, kas
kitām visai nieko nereiškia. Ir antraip. Ir pagal
tai žmonės stojasi ī aiškiai apmātomā eile.

Didiausias žmoniū skaitius pasimėgsta kūno
reikalais. Dziaugiasi vīriausiai vālgīmu ir gērimu.
Norēdami vieni kitiems pasirodīti gerais, jie jiems
paduoda apstiai ir skaniai (nors jų nuomone
skaniai) pasivālgīti ir atsigerti.

Laikais, kaip kokie jie dabar īra, tai gāli būti
dažnai ir labai reikalinga. Tūli žmonės nūnai
kentia bādā. Bet vis dėlto valgis ir gēralas ne-
turētū būti augštiausiojo pasimėgimo priežastis.
Vienok tūli žmonės, susikviete savo gentis ir gerus
pažīstamus, nezino juos kitaip vaišinti kaip val-
giais ir gēralais. Ir dažnai jų svetiai kito-ko nē
nenori. Jū dziaugsmas īra juo-didesnis, kuo-
daugiau ir skaniau jie pavālgīti ir atigerti gauna.

O geriau apmâstant, pasirodo, kad toks jû dziaugsmas îra visai neprotingas. Kûno sveikâtai visai netinka tiek daug vâlgîti ir gerti. Jâm uztenka visai mâzas saikas. Mat, žmonês nevâlgo ir negeria, kadângi tai îra reikalinga gîvenimui, bet kadângi jie vâlgîdami ir gerdami patiria îpatingâ kûno erzanimâ. O tas jiems rodosi vîriausia gîvenimo prasme.

Toks menkas îra tû žmoniû nusimânîmas ir supratimas. Todêl jie prisivâlge, prisigêre ir tik niekus teplepa, dêl niekû saipos-vaipos, ir nieko gero apreiksti negâli. O kad pirm vâlgîmo ir gêrimo ir bûtû dâr kâ gero pasakîti galêje, dabar po jo nieko nebemoka. Kûnas ir jo gîvenimas palaiko viršû prieš žmogaus gîvîbe. Kûnas virškina valgî, kiek tik îstengdamas, ir stumia, kas nenaudota, laukan îs kûno.

Toks žmogaus dziaugsmas îra maz-daug tas pats, kurî pastebime ir prie kiaulês. Todêl tokie žmonês ir paprastai negerbiami. I juos dažnai žiûrime su panieka. Ir protingiems žmonêms visai nêra abejotina, kad šis pasidziaugimo bûdas îra vienas zemiausiujû. O kas vien tokiu bûdu gâli dziaugtys, turi bûti žmogus, kurio žmoniškumas vos tepradedâ aušti.

Dâr nê nêra tokiame vâlgîme ir gêrime pilno dziaugsmo, kaip koks jis galêtû bûti. Vâlgio skanumas [tik tada têra tikrai numânomas, kad

valgis labai gerai kramtomas, kad jis burnoj taip ilgai vartomas, kol nesutirpsta visiškai. Tuomet jo skanumas tarsi liejasi per viso kûno dirgsnis. — O gêriai ir tik tada teikia žmogui visâ savo skanumâ, kad jie malkais ir ne greitai geriami. Neapsunkina tada kûno. Nê negadina jo, kad vis pasilieka jame galêjimas atjausti, kas jâm reikalinga ir kiek, o kas ne. Bet vâlgant ir geriant, kaip tai paprastai dâroma, kûnas pameta visâ savo prigimtâ nujautimâ apie tai. Ir todêl žmonês dziaugdames valgiu ir gêralu vien kaupia ligû priezastis. Joks gîvis neserga tiek, kiek žmogus. O paprastiausioji jo ligû priezastis paeina îs to, kad per daug vâlgo ir geria. Kur ir kiek tše žmoniškumo!

Kiti žmonês ieško dziaugsmo jausmû supime. Eina î žmones, norêdami šî-tâ îsgirsti, pamatîti, dalivauti visokiuose pramogeliuose. Ir gîvena îvairiû jausmû-ûpû bangâvimu. Žmonês dziaugiasi. Ir dažnai matîti, kad jie ir su tuo dziaugsmu dâr vis žmonês kaip ir tûli, kurie dziaugiasi valgiais ir gêralais, kadângi dziaugiasi dâr ir kitu-kuo.

Bet ne visur ir visumet taip îra. Žmoniškumo tuoj maziau pastebêti, kur jausmai sukîla î geismus ir troškumus, îpatiai kad kur-nors îsivîrauja pats gašlumas. Didiûjû vietoviû jauniejie labai lengvai jâm pakliûva draugaudami su antra lîtimi. Pradioje gâl gražiai kutena širdis pagarbâ

Î viens antrâ, malonumas, grazus pasikalbėjimas. Bet kaip kūno linkimai atsigarsi jausmuose, ir jaunudu î juos îsileidia, netrukus ir îsauga tikriejie troškimai. O tada îslengvo pradeda juodu slinkt î tirstajî gašlumo gîvenimâ, îs kurio vos ne vos dâr spîksi žmoniškumas.

O tatiâu ir gimties gîvenimas nêra savaimė toks, kad slopintû pâtî žmogû. Gimties gâlios kîla îs kûribos gelmiû, ir todêl turêtû visumet žâdinti žmoniškumâ. Bet labai dažnai žmonės to nenumâno ir gîvena vien geismû supimu. Jiems gimties jėgos tik têra geiduliû sūkuriai. Juose jie paskėsta.

Kaip gimties gîvenime, taip ir kituose dâr dalikuose žmonės skendêja, geismû pagauti. Ir menkutis jû žmoniškumas vos bêra matîti. Ipatiai žîmu tai pasidârê kâro ir paskiausiu laiku. Žmonės žiaurêjo, kaip tûli sâko. Tai reiškia, žmonės vien gîveno geismais ir troškima. Neapreiškê nieko kito. Jiems rodês vien svarbu daug turtû susiplêsti, visaip sau smagumû suieškoti, kitus žmones savo tikslâms pavergti, ir tt. Žmonės apreiškê vien tiktai geidulius. Kiek jie verti, aišku katrâm, kurs likosi geismû neapsvaigintas.

Jausmai-ûpai supami ir tše, kur meno veikalai veikia žmogû. To nori žmonės, eidami žiūrėti vaizdû ir kas tâm panašaus îra, pasiklausîti koncerto, pasiziūrėti, kas vaidinama têatre. Bet meno

veikalai îra kaip tik augštesnio žmoniškumo gaminiai. Todêl jie negâli žmogûje sukelti kârstajî troškimû tamsumâ. Jie tik tegâli savo kilmei atitinkamai veikti, arba jie nêra meno veikalai. Mûsû laiku berods dažnai laikoma menu, kas jo nê kvâpo neturi. Pasidžiaugimas tikro meno veikalais todêl paprastai îra žîmis augštesnio žmoniškumo.

Kita žmoniû rûšis îra toji, kuri džiaugiasi mokslu, mintiû gîvenimu, mânîmu. Toli tokie žmonės îškîla îs sunkiojo kūno gîvenimo ir îs geismû-ûpû tirstumo. Jiems džiaugsmas megzti mintis, vîti, pinti visokius mânîmus, îsvîsti visokius gâliû ir gîvîbês sroviû sârîsius. Mânîmu gîvendamas, žmogus îškîla îs visû kūno reikalû ir geismû tranksmû. Jis jautiasi visai kitos negu kūno ir geismû srities gîventojû ir veiksnio, jautiasi dvâsiniu. Ir tame visa jo palaima.

Tûliems toks žmogus atrodo „nepraktiškas“, gîvenimui netinkamas. Vienok jis pats jautiasi smagus. Džiaugiasi savo dârbu ir gina jî kaip savo laimês versmė.

Ira toksai be abejonês îpatingos rûšies žmogus. Ir su visomis savo savîbėmis jis laikomas paprastai augštesniu žmogumi negu tas, kurs gîvena vien kūno ir geismû gîvenimu. Vien dâr gâlima jî lîginti î tâjî, kurs graziu būdu moka supti savo ir kitû žmoniû širdî ir tuo džiaugties. Vienok jis

vis bus tarsi atsitraukes nuo gîvenimo, nors ir būtû gamtos mokslininku.

Ira ir kitû dâr zmoniû. Visi minëti zmoniû smagumai îra jiems zinomi, bet nebeteikia jiems dziaugsmo. Atrodo, tarsi nebûtû jiems gana svarbûs. Sitie zmonês jautiasi linksmas tiktai, kad jû asmenîbês gelmês sukîla ir nešasi î gîvenimâ kaip îsmintis, teisingumas, grozê, malonumas, skaistîbê, tvirtumas, kilnîbê, ir tt., taip kad jie gâli apsireikšti îsmintiais, kûrêjais-menininkais arba doros zmonêmis. Jiems îra dziaugsmas vien îsminties, grozês ir doros augimas ir tojo apraiskos. Visa kita atrodo jiems menkos vertîbês ir nêra jiems geistina.

O kad jie su kitais zmonêmis draugauja, jie nenori îš tûjû kokiû nors smagumû, bet juose sukelti visa, kas teisu, grazu ir dora. Visâ savo gîvîbe jie uz tai guldo. Ir pasistengimas dël tokiû dalîkû îra jû gîvenimo turinîs, îra jû pasaulis. To lûkêdami, kad šie zmoniû apsireikšimai tarptû ir îsigalêtû, jie kvêpuoja ir gîvena. Visa kita, kas kitiems zmonêms rûpi, kas jiems dziaugsmo teikia, jiems îra visai pašaliniai dalîkai.

Ira pagaliau ir tokiû dâr zmoniû, kurie skiriasi ir nuo paskiau minêtûjû. Jie îra tarsi visiškai îsaugë îš zemiško gîvenimo. Jiems dziaugsmas gîventi dvâsiniu bûdu ir atjausti Tojo esimâ, kurs visa savîj laiko, îš kurio pareina visa, kas esti.

Nêra daug tokiû zmoniû. Ir nereikia prie jû skaitîti tuos, kuriû „uzdavinîs“ îra rûpinties „dvâsiniais“ dalîkais. Svarbu tik têra suprasti, kad jie îra zmonês, kurie visiškai nebegîvena zinomaisiais dziaugsmas, bet îra augštai îškile îš to, kuo kiti ir geriausiejie zmonês pasimêgsta. Nebêra jie pasiekami zinomûjû dziaugsmû. Jie visus tuos berods pazîsta, bet jieje jiems nieko teikti negâli, jie tâm permenki. Nêsa tokie zmones nebelaukia, kad jiems kas tektû. Jie îra taip turtingi savo zmoniškume, kad jie vien tegâli teikti pasauliui lâbo ir palaiminimo. Aišku, kad tokie zmonês zmonijoje uzima augštiausîjâ vietâ. Bet kur jie? Kas juos pazîsta? Vien gâlima manîti, kad tokiû turêtû bûti.

Taip atsiziûrint î tai, kuo zmonês dziaugiasi, matîti visokiû laipsniû zmonês. Ir tuos laipsnius pazîdamas, kiekvienas gâli mêginti, kokiâm jis turi bût priskaitomas. Tuomet gâl ir pasistengs pakilt î augstesnîjî. Tik nereikêtû manît, kad tai îra dalîkas ûmai vîkdomas. Vien augdamas, zmogus gâli îeiti î kitâ pâdêtî, kurioj jâm kiti dziaugsmas tampa maloniais. O tâm augimui îra svarbus zmogaus paties pasirîzimas ir pagalba îš kûrîbos augštîbiû. Ji zmoogui tenka, kad jis jai pasišventia.

Vds.

□□□□□□□□ Naturalismas. □□□□□□□□

Vartojamas šis žodis dažniausiai įpatingai meno kūrėjams pažinti. Ir su juo jungiamas neretai tariamas šis sąvokas: menas turi atvaizduoti gyvenimą. Garsusis Hellenas Aristotelis net sako tiesiog, kad menininkas turės pamėgzduoti gamtą.

Bet šis jo žodis ne vienaip išguldomas. Sako jau ne tik vienas, kad šitas pamėgzdijomas esąs nieks kitas, kaip kad menininkas leidiąs augti savo veikalui iš savo širdies ir sielos taip, kaip gamta augina savo vaisius. Tai esti, meno veikalas neturi būti dirbtinai darytas, bet auginami. O tai gerai supratus, ir nesunku išmanyti, kas yra meno veikalas.

Jis taip-gi yra pasaulio dalykėlis kaip akmenėlis, augmuo, gyvūlis, ir tt. Bet jis nepaeina iš žemės, iš grūdo, iš gyvūlio, bet iš žmogaus dvasios, jis yra žmogaus sielos vaisius, bet kitokių būdu kaip kiti žmogaus reiškiniai.

Gailima jį berods paliginti į kokį-nors įrankį, kurį žmogus taipo-jau yra pasidirbes. Bet tarp jiedvių skirtumas labai žymus ir didis. Įrankis padarėtas kokiām-nors regimam darbui atlikti paprastame gyvenime. Juo tarsi stiprinamos žmogaus kūno arba tojo narių galios. Imkime tik ir kirvį! Nei dantimis, nei rankomis žmogus tiek neįstengia padarinti kaip kirviu! O imdami žiūroną! Kaip daug toliau žmogus juo mato!

Meno veikalas yra visai kitas dalykas. Nėra jis priemonė, nei įrankis. Jis yra kūrinys žmogaus dvasiai-sielai apreiškinti. Todėl kiekvienas veikalas yra visoje visumoje sau dalykas, tarsi jis būtų paties pasaulio kūrejo naujai kurtas mąžas pasaulėlis. Nėra jis pamėgzdijimas kokio-nors kūno nario kaip katras įrankis, bet jūsnims pri-

einamas šio pasaulio dalykas, kuris neša su savim žmogaus-mėnininko jausmus ir mintis, pro kurias spindi paties žmogaus dvasia-siela.

Todėl ir sakė kai-kurs meno historikas-mokslininkas Vokietis (Dr. Karl With), kad kiekvienas meno veikalas esąs sukilusių jausmų išsikūnijimas, bet per jį matomas žmogus ir jo vertėbė. O garsusis Fransū rašytojas Emile Zola sakė maž-daug, kad menas esąs gamta matyta per temperamentą. Mes sakytume: meno veikalas yra daigtu-jausmais-mintimis atvaizduota dvasia-siela.

Tokiu būdu beveik visiškai neigta nuomonė, būk meno veikalas turės atvaizduoti gamtą arba gyvenimą. Jo daug didesnis yra uždavinys. Šiaip jau ir kiekviena fotografė būtų meno veikalas. O tai ji paprastai nėra. Ir tikrai kartais tuo tampa, jeigu ji atspindina paties fotografu jausmus ar mintis, bet vėriausiai jo dvasia-sielą, žmoniškąjį jo kilnumą ir šviesumą.

Meno historijė berods matyti, kaip išlengvo mėnininkai vis daugiau linko vien parodinti gamtą. Kalbama apie jų realizmą ir pagaliau net natūralizmą. Ir labai dažnai tikima, kad taip einas kelias į pilnesnį, augštesnį ir tobulesnį meną. Jis tai tikras apsirikimas.

Berods iš vieno atžvilgio gailima ir tše kalbėti apie pažangą. Žmonės negali numaninti žmoniškumą, jeigu jis nespindi jiems iš paprastų daigtų. Jie neįstengia priimti apraiškų, kurios juos kitokių būdu pasieka. O realizmas ir natūralizmas jiems tarpininkauja. Tai viso dalyko branduolas. Žmonės greičiau ir lengviau patraukiami tų meno veikalų, kurie kiek galint laikosi paprastais pavidalais.

Dėl tos priežasties ir mėnininkai vis daugiau pasi-stengė tik tokius veikalus gaminti. Ir išlengvo pamiršo, kad svarbiausias meno dalykas nėra jūsnims prieinamas, bet sieloms teikiamasis dvasinis veikalo turinys.

Mūsū laikū menininkai visiškai kreipiasi nuo to, kas pasaulije randama. Jie ieško neregėtų negirdėtų pavidalų. Dalikas tame. Veikalai, kurie nieko daugiau neturi savije, kaip tiktai tã, kas jusnims ãra prieinama, greitai pasidãro nuobodiais. Todël bandoma vis nauju būdu jusnis pagauti. Tikima, kad tame visas svarbumas.

Kiti vël sãko, kiekvienas laikas bandãs savo turinĩ savaip apreiksti. Bet kad daŖnai turinio visai nãra! Todël tũli ir neŖino, kã apreiksti turëtũ. Ir dirbdami kokĩ veikalã, regintiems visai aiškiai pasãko, kad jie tušti. Bet jie norëtũ kã-nors atvaizduoti, tik neŖino, kã, kadãngi gamta, gĩvenimas jau nebeturi nieko ãdomaus. Nenumãno jie, kad Ŗmogaus dvãsia-siela ãra neišsemiamã versmẽ. Gãl tie Ŗmonẽs savo sielos nejautia arba sielos ir neturi.

Bet iš to neŖinojimo, kas meno veikalas ãra, tur-bũt ir išaugo tas spresmas, kad menas turĩs atvaizduoti gamtã ir gĩvenimã, kad tikrasis menas esãs rãrealizmas arba natũralizmas, tai reiškia, visi gamtos ir prigimties dalikãi turĩ bũti rodomi be jokio dangãlo, be jokio Ŗidro, be jokios drovos.

Tik tokiu mãnĩmu apreiškia Ŗmonẽs, kiek juose ãra Ŗmoniškumo, kiek išminties, kiek numãnĩmo ir nujautimo. Mat, visai nãra ir niekumet nebuvo menininko arba poëto, kurs kuomet-nors bũtũ galẽjes parodĩti tiesiog grĩnãjĩ gĩvenimã. Jis ãra Ŗmogus, ne maŖina. Jau toji dãr visa savaip atrodo. Kiekvienas menininkas iš tũ ãspũdiũ, kuriuos gĩvenimas jãm suteikia, kuria naujã pasaulĩ, kaip koks jis pats, tai esti, jo esmẽ, jo asmenĩbẽ, jo dvãsia-siela ãra, ir parodo jĩ kitiems.

Visi tie rãrealistiški ir natũralistiški meno veikalai. apie kuriũ tikrenĩbe, rãrealizmã ir natũralizmã tiek daug kalbos dãroma, ãra kaip tik patiũ menininkũ sapnai ir svajonẽs, ir nieko bendro neturi su tikruoju gĩvenimu. DaŖnai

gana jie tik tãra biaurumũ rinkiniai, kuriũ vienas-antras primena kartã atsitikusĩjĩ gĩvenimo biaurumã. Bet Ŗmonẽs tada sãko: Toks iŖtikrũjũ ãra gĩvenimas. O visai nãra taip. Tik paikutiũ akĩse visa taip atrodo. Reikia tik atsiminti, kad vaizduojama. O jeigu tat ir imta iš kokio gĩvenimo atsitikimo, paklausus visũ tũ, kurie jĩ patĩrẽ, pasirodĩtũ, kad kiekvienãm jis buvo kitoks, vienãm biauresnis, kitãm malonesnis.

Ŗmogus visumet visa savaip atvaizduoja. Visai taip, koks jis ãra. Nẽ tiktai, kokios jo jusnĩs: jo ãkĩs, ausĩs ir jo jausmũ-mintiũ gĩvenimas, bet vĩriausiai, kokia jo dvãsia-siela. Kad ta silpna, menka, biauri, visas pasaulis jãi atrodĩs silpnas, menkas, biaurus.

Visa tai kuo-daugiau reiškia, kad menininkas kã atvaizduoja. Kad jis nãra didios dvãsios-sielos, jo veikale ir bus mãtoma daugiau menkumo, Ŗemumo ir gãl biaurumo. Negãli bũti kitaip. Menininkas neturẽjes kitoko. Tame visas natũralizmas.

Visai kitas ãra dalikas, kad menininkas naudojasi gĩvenimo dalikãis, atsitikimãis, jo biaurumãis, Ŗiaurumãis ir jo grazumãis ir Ŗvelnumãis, o jãis atspindina visã savo dvãsios-sielos didumã. Tuomet pasidŖiaugsime veikalũ, kurs niekumet nepasidarĩs nuobodiu. Jis bus toks turtingas, kad kas kartã vis daugiau brangenĩbiũ jãme atrasime.

Tokiu būdu pasĩŖimi didieji meno veikalai. Ir per Ŗimtmetius jie nepameta savo vertĩbẽs. Knĩgũ-knĩgos apie juos surãšomos. O kad kartais ir atsiranda koks kvailutis ir pradeda kitemis ãkalbẽti, visi ãmŖziai esã apsirike, tuo veikalũ stebẽdamies, vis dëlto veikalas virŖũ pa-laiko. Kas gimẽ iš dvãsios-sielos, laimi prieŖ visã regimã gĩvenimã. Dvãsia-siela ãra bedugnis. O tasãi ãra pilnas gĩvĩbẽs ir kuriamũ gãliũ. Natũralizmas gãli bũt naudingas. Bet svarbesnẽ ãra meno kũrẽjo gĩvĩbẽ ir esmẽ. Vds.

□□□□□□□□□□ Pasaulis. □□□□□□□□□□

Valdiavū padētis ir sântikiai.

Kas didiuoju karu ėviko, to galutinē reiksmē vos numanīti. Pirmas dalīkas berods ėra pasaulio oikonomēs suirutē. Seniau kiekviena valdiava buvo darbāvietē visokioms prekēms gaminti. Ir tos prekēs, kurios nebuvo naudotos patios valdiavos žmoniū, rādo sau vietā kitose šalīse. Taip visas pasaulis sântīkiavo ir pirklīavo. Ir visa buvo gerai tvarkīta. Dabar tūloms darbāvietēms ir kartu prekīvietēms, kaip Rusijai, Vokiai, Austrijai, Madjarijai ir tt. sugriuvus, tos senosios tvarkos nebeliko. O tai visū gīviu pajuto tie kraštai, kurie daugiau minta prekīū gaminimu. Todēl Anglijoj ir tokia labai nesmagi padētis. Nedaug geriau ir Fransāms ir Italāms. Dār Amerikietīams kiek gera. Jie viso turi, o kārō metu labai turtēje, gāli dār sau gīventi, nors ir pajunta, kad Europa neperka iš jū kaip seniau. Aišku, kad iš tos mūsū laikū padētis turi kitakas pasidarīti. Žmonēs nori gīventi. Kūrībos gālios gamina nuolatai kitū dār žmoniū. Prekīū padirbimas tūlū nebemaitina kaip ligšol. Ir reiks tvirties už kito dārbo. O tām lieka tik zemēs dirbimas. Tos tautos ir valdiavos,

kur tat senai ėra paprasta, todēl ne daug pajaus iš šito oikonominēs padētis kitimo. Bet apskritai pasaulis tik šauniai apsiwers. Tūli pašibijo, kad „kultūra“ visiškai nesugriūtū. Berods keli pasaulio galingiejie tarsi su tikru ėnirtimu, sekdami vien savo sukilusī ūpā, līg tik siekia šio tikslo. Bet iš kito atžvilgio iš to sugriuvimo tik išeis ir gero. Nēsa žmonēs, kurie gīvena zemēs dirbimu, ėra paprastai sveikesni ir kūnu ir širdimi. Išmintingai pasielgia todēl tie valdiavos ir politikos žmonēs, kurie savo tautietius ir pilietius skātina geriau ūkininkauti.

Kitas dalīkas, kurs pasaulīje ėviko didiuoju karu, ėra naujieje politikos sântikiai. Beveik visose valdiavose luomai nebereiškia tai, kā seniau. Tie, kurie seniau viešpatavo, priversti daug daugiau atsizvelgti ir ė kitus. Bet tai beveik ir ne tiek pastebimas dalīkas kaip kitas. Seniau viso pasaulio vidurīs buvo Europa, o tše vīriausios gālios Anglija, Rusija, Vokia, Fransija, ir tt. Kārā laimėjo Anglija ir Fransija, už kuriū stovėjo šiaurēs Amerikos Suvien. Valdiavos. Bet Anglija, nors didē visame pasaulīje, kad nēra jai līgios, žīmiai smunka žemīn.

Dabar kartais rodos, būk Fransija užimanti Europoj vadovavimā. Tatiau ir ta valdiava turi žīmiū, kurie rodo ė silpnėjimā, ė žlugimā. Pasilieka tvirtiau už visas Amerika. Jos galībē ėra labai žīmiai pakilusī, kaip ir jos oikonominē padētis. Seniau Anglija valdē pasaulī savo didiuoju laivīnu. Ir Anglija ė kiekvienā šnairāvo, kurs savajī didino taip, kad galėjo pasidarīti Anglāms nesmagus. Bet dabar Amerika netrukus turēs didiausiājī viso pasaulio laivīnā. Apskritai imant, Amerikai teko per kārā pirma pieta pasaulīje. Ji pradeda visame pasaulīje viešpatauti. Be abejonēs bus dār karū, kurie bandīs jā iš tos vietos išmušti. Bet rodos, be pasisekimo. Ir prieisime tada ne po ilgo gāl tokī laikā, kuriame karai nebebus gālimi. Ir Fransija kur šiandien labai dār gīvas kārīškas ūpas, rodos netrukus bus taikinga. Visa tai pasidaro tarsi savaime iš didiojo kārō ir jo išdavū. Bet giliau pažvelgus, būtū pastebimas ir kitakas dār. I tai nurodo Amerikietīū ėdēalimas. Paprastai berods mānome, kad Amerikoje viešpatauja visai ištvirkės materialimas. Ir be abejonēs jis labai daug reiškia. Didijū fabrikantū ir milionėriū reikalai daug sveria politikoj. Bet didiuose žmonijos klausimuose Amerika tik ėra gana

žmoniškai, kad ir gāl nevisumet teisingai sprendusi. Ir žmoniškumas ten pagaliau vis dār statomas ė priešakī. O tai vīriausia tat, kas Amerikā, kaip rodos, padaro pasaulīje viešpatiu. Reiks pasekti jos žīgius. Gal tad šita numonē apie jā dār daugiau aiškēs.

Tautū vadovai ir tautū likimas.

Kad visas pasaulis sujunda ir tarsi visas gīvenimas apsiwertia, žmogus aiškiau gāli išfirti, kurios gālios visa vīkina, kaip kad gīvenimas ramiai lukštinasi. Naujai tvarkai ėvīkstant, tuojuo žinoma, kurio žmogaus tše nuopelnas. O kad griūva, kas senai buvo gerbiama, žinomas tuojuo kaltininkas. Tatiau nēra visa tai taip lengva išaiškinti, kaip tūli māno. Kad didijām kārui ėvīkti veikē kosmiškos (visumos) ir terrestriškos (zemēs) gālios, kuriū sukilimas gāli būti suskaitliuojamas, ėra tūliems mokslininkāms visai neabejotina. Ištikrūjū ėra taip, kad gīvenimas sravi, kaip kūrībos gālios tai leidia. Gimsta žmonēs tū gāliū gaminami, gīvena, veikia, džiaugiasi, kentia ir miršta, kitiems gimstant, gīvenant ir veikiant. O kiekvienām laikui ir kiekvienai tautai gimsta tie žmonēs, kurie jai ėra reikalingi, tautai vesti ė taip sākomā laimingā āteitī. Išiziū-

rėdamas, paveikslui, ū Vokios nelaimė ir vīrus, kurie jā vedė, visai turi nusistebėt. Tikra tše tragika. Tauta gerbia tūlus vīrus. Jie ištikrūjū turi ūpatingus gabumus. Ir ūra juos apreiške, kad net visas pasaulis ū juos atsizvelgė. Tiktai, kad visa kitaip išėjo, negu tikėta. Apgaili tai didiausias Vokietū skaitius. Bet pažvelgiant iš augštesnės vietas, visi tū didvīriū žīgiai ir darbai buvo tokie, kad būtinai turėjo nuvesti visā tautā ū nelaimė. ūako ir labai daug Vokietū šiandien, jog būt buvusi tai didesnė dār nelaimė, kad Vokia būtū išėjusi iš karo laimėtoja. Mat, visi tie vīrai dārė tokius dārbus, kurie savīje neturėjo nieko kuriantio, ir iš to tad išėjo griuvimas, nīkimas. O kad ir kartā rodės, kad jie stātė, tai tatiu už stātomojo dārbo glūdavo mintis, kad jis po laiko griūtū. Nėsa norėta kitakas. O visa Vokia su tuo sutiko, kelis išėmus. Niekas nenumānė, kad tše vīksta, kas kūribos norima, o kas žmonėms atrodīs vėliau griovimu. — Taip ir kitose tautose mūsū laikais griaujama, o visi žmonės tiki, kad stātoma. Ir tuo dziaugiasi. Gerbia vīriausius griovėjus, tarsi jie būtū tikrais tautos geradariais. — Žmoniū žvilgis paprastai netoli temāto. Atrodo jiems dārbas didis ir

tām kartui vaisingas, ir jie dziaugiasi. Ne ilgai truko Vokietū dziaugsmas. Visa tokia jū didībė suguro. O tai dār gerā reiškia. Vokios likimas turbūt nėra dār pasiekes gālo. Kitos valdiavos seniau labai susirūpinusios, dabar dziaugiasi pasiekusiu savo didumu. Bet kaip ilgai? — Mes gīvename griuvimo laiku. Naujas āmzius aušta. Todėl griūva, kas sena. Kas gamtoj atsitinka kas pavāsarī, tat ūvīksta āmziū bėgīje žmonijos gīvenime. Bet ir tše veikia kuone tos pātios gālios kaip ten. Todėl ir taip nenukreipiama, kas dārosi. Todėl tokiems laikāms ir tokioms tautoms ir tokie žmonės ūra užgime, kurie tik tokius dārbus darīti gāli. Visa eina visai nesulaikomu žingsniu. Žmonės nezino, kā dārā. Tik atsimitime, kas buvo sākoma ir dārroma per dešimtmetius augštiausiūjū Vokietū valdiavos žmoniū! Visa dabar savo prasmėje aiškėja. Žmoniū tikslai, prieti, pasirodo, kad visai kitā-kām tarnauja. O kurs kitū valdiavū vīrū dārbus seniau ir dabar paseka, tas māto tā pātī. Gīvenimas eina kūribos nutiestais keliais. Fatalistai nėra taip pasieptini, kaip tūli māno. Todėl ir gana dažnai manītojai nūdien sāko, kad žmogaus gīvenimas ir veikimas esās kosmiškai nu-

statītas. Kas kai-kurioj tautoj ūvīkti turi, tat ūvīksta. O visa tauta tām pritaria, nematīdama gālo. Tokiems ūvīkiāms gamint, gimsta ir auga tai tautai ir vīrai. O kaip blogām, taip ir gerām. — Visa šita žinodami, neturėtūme palikt nepastebėje vienā dār dalīkā. Žemesniosios kūribos gālios, kaip jos paveikslui gamtoje ir iš didiausios dalies historėj, žmoniū, tautū likime apsiroiškia, nėra sulaikomos joms līgiū gāliū. Tik iš dvāsios pusės joms gāli būt ūkviepiami kitū kriptiū linkimai. O žmonės kaip tik ūra asmenībės, kuriū esmė ūra dvāsinė o pasaulīje augštiausiasis veiksnīs. Bet jisai paprastai nėra dār tiek išauges, kad galėtū kiek reikšti. Tik retai pakīlatai vienoje, tai antroje tautoje žmogus, kurio dvāsia-siela ūra tokia galinga, kad ir prieš linkimā žemesniūjū kūribos gāliū vīkinti istengia stātomāji dārba. Jis tad ir pasilieka āmziāms žimus. Ir jo tauta, gīvendama jo dvāsiojesieloje, auga ir tarpsta. Ir visiškai tad jai kinta ir jos likimas. Toks dārbas kiekvienām žmogui ūra gālimas. Tik reikia jām dvāsinī veiksnī savo asmenīje stiprinti. Tām nors-kiek paaugus, visas žmogaus veikimas ūgīja kitā reikšme. Nebebus griovimas, bet stātīmas, ir svarbus visame tautos gīvenime. O di-

desniām tautos vaikū skaitiui tokiu būdu pasistengiant, visos tautos likimas krīps geron pusėn. Gamtos gālios, kurios jū vīkino, ūgauna visai kitā linkimā. Ir netrukus, tokioj tautoj gimsta ir gīvena žmonės, kurie kaip tik stātomāji dārba vāro ir tuo tautos likimā, kurs atrodė kaip nebepataisomas visai ū kitas vėzes pasuka. Reikėtū suprasti, kad žmogus ūra ištikrūjū kūribos veiksnīs.

Vargšės tautos.

Gimė didis kāras iš senojo pasaulio supratimo, kurs išaugino ūpatiai valdiavū vīrams troškimā ant kitū viešpatauti ir jū turtus pasigrobtī. Bet šis troškimas nepatenkino žmoniū. Reikėjo jām pateisinimo. O todėl didiūjū valdiavū atstovai vieni už kitus gīrėsi, kad jie esā pasieke augštiausiājā kultūrā arba augštiausiājā civilisāce. Todėl jie turī pasaulīje viešpatauti. Nėsa tik taip tad ir kiti galėsiā prieti geidiamājā kultūrā. — ūra tai teisībė. Tautos pakīla, duodamos tām pasirāgint kitū iškilusiū tautū. Bet labai abejotina, ar ištikrūjū ūra augštos kultūros tie žmonės, kurie taip labai dažnai tuo giriāsi. Padāro tai ūspūdī, kad jie pātīs tai netiki. Siaip nereikėtū taip tā vis kartoti. Kurs augštos kultūros ūra žmogus, tām tat ūra toks pa-

rastas, savaimė aiškūs dalikas, kad visai nesirodo reikalinga apie tai dār ir kalbėti. Bet mūsų laiku beveik kiekviena didiųjų tautų giriasi ir kitas peikia arba apie jas tili. Pasiskaitikime tik kokį svarbesnį Fransū laikraštį. Beveik kiekviename atrasime, kiek Fransū civilisacė reiškia pasaulije. Ir nėra abejonės, kad Fransai žmonijai daug ĩra teike. Bet kad jie ĩstisias knĳgas surāšo, kiek daug jū o kaip mažai Vokietĳ mokslas ĩra pasauliui suteikes, tai tame rodosi nesijautimas. Nesenai vienas Fransū mokslininkas net sāko, kad Vokietĳ poėtas ir rašĳtojas Goethe savo augštumā tik tepasieko save augines Fransū kultūra. O ĩsrinktiems Vokietĳams būsiā gāl po laiko leidiama po Fransū civilisacė pamesti savo „Bochisma“. — Vėl pasiklausikime Vokietĳ. Tas pats dalikas. Kur tik klausomės kalbā sākant apie sātĳkius tarp jū ir kitų tautų, ĩpatiai Europos rĳtū, tai visumeteks ĩsgirsti, kokia augšta ĩra Vokietĳ, kokia menka kitų kultūra. Ziūrint ĩ gyvenimo tvarkā ir kitus jo dalĳkus, niekas tuo neabejoja. Bet ar jau reikalas tuo girties? Mes Lietuviai jau per daug esame ĩsitikine ĩ augštājā Vokietĳ kultūrā. Jau tikime ir ausimis ir akimis. Bet kad Vokietiai pagaliau liautĳsi taip labai peike kitus! Tuo jie aiškiai pa-

rodo, kad jie pātĳ nesijautia augštos kultūros žmonėmis, nors jū „kultūra“ būtų pasiekusi debesū. Mes Lietuviai tik tegālĳme ĩ visus tokius dalĳkus su didia pagaila ziūrėti. Kad aš Vokietĳ kultūra ĳriaus ir dār giriu, tai be abejonės, ĩra teisingas ir garbingas dalĳkas. Aš, mat, Lietuvis. O aš žmogus, kurs garbėj laiko, kas jām rodosi garbėj laikĳtina. Kits dalĳkas, kad Vokietis Vokietius giria. Joks žmogus netampa, garbingesniu pats save girdamas. Vokietiai pātĳ save tiesiog peikia — save girdami. — Bet dalĳkas ĩra ir kitas dār. Jie kaip ir Fransai nori tuo pateisinti, kad jie geidia viešpatauti ant kitų. O mes Lietuviai ir tai nepriimtūme piktu, jeigu jie viešpataudami pasirodĳtū teisingais. O to jie dār negāli. Dār nė nėra matĳti, kad jie tikrai pasistengia taisingais būti. Vis matĳti, jiems rodosi svarbu, kad pasaulis pirm viso ĩgautĳ tautinĳ jū antspaudā, kad jie pirmininkautĳ visame su savo ĩpatingumu. O tame jū vargingumas. Jie visai be abejojimo pirmininkautĳ, būdami ĩstikrĳjū augštos kilnĳbės žmonės. Berods nebūtū tai taip, kad jie viešpatautĳ; žmoniškasis kilnumas būtų pasaulije viešpats. Tā suprasti mums Lietuviams labai svarbu. Mes dabar ĩzengiame ĩ pasaulio, ĩ žmonijos tautų gyvenimā. Berods mes

nė nemānome tše kuomet-nors viešpatauti. Bet matĳdami, kā kitos vargšės-tautos dāro, gālĳme suprasti, ko siekti turime.

Anglai ir jū valdiava.

Kad Anglai labai daug dāro savo valdiavai tvirtinti, senai ĩra zinoma. Bet pirm neilgo laiko atsitiko ĩpatingas dalĳkas. Anglų valdiavos turtū tvarkĳtojas atsišaukė ĩ pilietius, ar ne atiduotū valdiavai paskolū raštus, kadāngi valdiavos piningū padėtis labai bloga esanti. Ir rādosi 22 žmogu, kurie savo piningus dovanojo valdiavai, vienas 130000 svārū Sterlingū, kitas 80 svārū. O tasai buvo darbininkas. Kiek jis su savo 80 svārū pašelpas Anglų valdiavā, ĩ aišku. Vis dėlto jis atidavė sutaupĳtus savo skatikus. Rods kad tik 22 žmogu atidavė savo piningus, ne labai daug gero parodo. Bet kur ĩra valdiava, kur ir 22 rastūsi? Gāl Lietuvoj būtų daugiau? Kad nors pāskolā valdiavai duotū!

Tabākas ir alus.

Nesenai vėl kartā buvau diame Vokietĳ susirinkime. Buvo kalbama apie svarbesnius auklėjimo dalĳkus. Sālėje žmonės klausės kalbū. Po tikrosios kalbos buvo aiškinimai, viešieje nuomonės pasidalinimai prasi-dėje. Ir netrukus klausĳtojų

vienas antras pakilo ir ĩ sālės ušpakalĳ nuėjes, ušsikūrė cigārā, kitas dār toliau nuėjes, pasiprāšes stiklā alaus, sau gērė. ĩpatingas sukilo mān mānĳmas. Koks reikalas vertia tuos žmones taip pasielgti? Aišku, kad jie buvo pasirĳze pasiklausĳti kalbū apie svarbius dalĳkus. Bet sėdint, jiems žĳgiu dingtelėjo, kad būtų smagu cigārā parūkĳti arba alaus pagerti. Ir tuojuo jiems kalbos nebesvarbios. Tai, kiek jiems reikė jū pasirĳzimas, jū nusi-stātĳmas! Akies mirksnĳje visa pamiršta, kaip tik koks smagumas jiems prisimena. Jū dvāsia nevaldo jū asmens ĳvenimā. Ji tām permenka. Kodėl? Žmonės, kurie tše susiėje buvo, nieko ne-jautė apie savo silpnumā, ir kad tājĳ sālinti reikėtū, save auginant savo dvāsĳā stiprinant. Bet tai buvo taip sākant vidaus dalĳkas. Paviršĳiais ziūrint, atsitikimas dār kitoks. Kalbama buvo apie augštus dvāsĳios, net apie tikĳbos dalĳkus. O ĩ erdve, kurioj skambėjo visi tie augšti ir kilnūs zodiai, plaukė dūmai ir alaus kvapai. Ir didioji susirinkusiųjų dalis ne-jautė, kad tai barbāriškumas, kad tše kultūros nebe-buvo. — Primena mān tai ir kitus susiėjimus, būtent Lietuvių vākarus, koncertus Prūsuoše. Ir tše taip - jau tabākas ir alus smarkiausiājĳ ĩspūdĳ padāro. Bet gāl ĩslengvo mūsų žmonės susi-

pras, ir pamate, kame kultūra ir kas nekultūra, pasistengs vieną pasiekti o antrą mesti.

Spiritismas.

Ira jis tikras mūsų laikų žimis. Kaip kokia limpanti liga jis yra praplites po visą pasaulį. Laikomas jis labai svarbiu, tarsi juo parodoma, kad žmogus po mirties dar gyvas. Nėsa spiritismas mokās visokiais būdais privilioti numirėlius, kad apsireikštų gīviesiems. Ir taip visoko patirta. Kartais ištikrųjų nuostabios tos žinios, kurios spiritistiskais bandimais sugaunamos. Daug papasakojama apie žmonių pādētį po mirties, apie jų sātikius vienū su kitais ir su pasilikusiais ant žemės. Tiktai vargas, kad niekas tū spiritistū negāli priroditi, kad taip ištikrųjų yra. Nė nėra gālima tikrai pasitikėti, kad visi tie apsireiskimai paeina iš numirėlių. Tikra tiktai yra, kad tuose apsireiskimuose veikia jėgos, kurios nėra zinomos mūsų laikū mokslui ir kad jos jām niekumet negāli būti zinomos, jām pasiliekan t prie paprastųjų patirties būdū. O kitas dar dalikas atbotinas. Žmonės, kurie stojasi i sāršius su tomis nepažistamomis jėgomis, netrukus jų patraukiami ir jų valdomi. Visokie palinkimai ir nesvarumai pradeda iš jų apsireikšti.

Ir visas jų gyvenimas tampa nepalaimingu. Nesakau tai, kad žmones pabaidytiau nuo spiritismo. Žinau, kad tūli žmonės nepamokinami. Bet gāl protingiems bus kiek iš to naudos. Galės nors suprasti nelaimingųjų tokiū žmoniū pādētį. Bet gāl ir jie tada paklaus, ar negālima kaip-nors kitaip gyvenimo slėpinis prieiti, kad neberekētū spiritismo? O tai galiu su aiškumu atsakiti, kad gālima. Žmogui reikia dvāsioje šviesesniu tapti, dvāsioj-sieloje skaidrėti. Tuomet atsiveria visos esties gelmės. O žmonės gāli pastebėti visas jėgas, kurios veikia mūsų gyvenime o kuriū kilmė neaiški. Tuomet ir regima, kad tos gālios, kurios apsireiskia spiritistams experimentuojant, yra kartais ir nekūniškos liekanos vieno antro numirėlio, bet ne jisai pats. Bet paprastai tše apsireiskia mązuma sāmoningos jėgos kitos esties srities. O kaip pasiekti šį dvāsios šviesos laipsnį, tai kitur nekartā aiškinta. Ši šon tik pasakāsiu: seki sāzinēs balsā ir gyvenki visumet pasišvedamas tām, kas gera, gražu ir teisu. Ir tad nereikēs spiritismo niekū! Jeigu dar gālima spiritisme nors kokī svarbumā surasti, tai gāl bus jis šis, kad spiritismas iš pat senovės parodē, jog regimoji esamībē nėra visa, kas esti.

Vds.

□□□□□□□□□□ Mūsuose. □□□□□□□□□□

Politikos pagrindas.

Mūsų laiku politikoj labai daug reiškia oikonominė padėtis. Anglai beveik visus politikos žīgius pradeda oikonomės sātikiiais. Dabar Lietuvoj oikonomės klausmai taipgi daug reiškia. Ir tikrai išmintingai veikia tie politikos vīrai, kurie oikonomine Lietuvos pādētį tiek gerina ir taiso, kiek tik gālima. Bet labai reikētū saugoties tuo darbu iģivendinti i visā tautā linkimā vien rūpinties matēriniais turtais. O mām rodos, kad šis linkimas kaip tvānas išigali. Mums būtina yra suprasti, kad valdiava yra žmoniū sātikiū tvarka. O kadāngi žmonės iš prigimties ir iš kūribos dēsniū tām gīvena su žmonėmis, kad vieni kituose žādintū žmoniškumā, tai ir valdiava negāli turėti kitā tikslā. Ipatiai neturētū ji būti priemonē turtams sukrauti, pilietiams praturtėti. Naudinga yra, kad jie turtēja, kad jie nebepriversti tiek vargti, jeib gīvais išliktū. Bet negāli tai gyvenimo tikslu ir negāli tai politikos pagrindu būti. Tuo turime visumet atjausti viso žmogaus gyvenimo prāsme. I tai visa turi taikinties. Tokiām vargo ir bādo laikui kaip kuriuo dabar gyvename, oikonomē gāli

būti svarbesnē už kitus politikos dalikus. Bet paskutinis valdiavos o ir politikos pagrindas tik yra gīvasis žmoniškumas. Ji žadinti ir ji auginti, turi ir mūsų laiku pirmutinis ir vīriausias pasistengimas būti. Tik tokiu būdu eisime tautine savo pareigā. Ir žengsime su kūribos gāliomis.

Sveikata.

Kad žmonės gīventū, kaip tai reikalauja gīvībės dēsniai, jie būtū sveiki ir jiems nereikētū gīdītųjų ir vaistū. Todėl, beabejonės, svarbiausias dalikas yra žmones mokinti, kaip jiems priedera gīventi. O šis gyvenimas naudosis sveikatai tuo, kā gamta žmogui teikia jo gīvībei išlaikiti I tai atsiziūrint, reikia žmogui pirm viso šviežiaus oro, i patiai kambariuose. Veikiau gālima salti pakelti negu šviežiaus oro stokā. Bet naudinga ir yra, kad šviežus oras nors kartā dienoj apiplauktū visā nuogā kūnā. Kiek tai reiškia, parodo smagumas, kurs jautiamas vėl drabuzius apsivilkus. Berods neturi salt, būdamas nusivilkes. Todėl reikia judėti, kūnā lankstīti. Toliau sveikatai labai svarbus dalikas yra saulės šviesa. Ligos nuo jos tiesiog bēga. Bet

saule pasinaudojant, reikalinga tinkamai pasielgti. Nieko nereikia perviršiti. Vienas labai atbotinas dalikas tas, kad galva neturi perkaisti, o antra, kad neturi atsirasti kraupu. Gálvai ikaitus, naudinga apsilieti vandenimi pradendant nuo kojù pirštù ir einant augštìn. — Kitas labai atbotinas dalikas ìra saikus ir ìsmirtingas vãlgìmas ir gërimas. Nevãlgikime greitai! Gerkime tik mãlkais! — Kramtìkime ilgai, kol nëra sutirpes burnoj visas kãsnis! — O pagaliau: Laikìkime kùnã, drabužius ir savo gìvenimo vietã taip svãriã, kaip tik gãlima. — Jau šitus kelis patarimus sekdamì apsisaugosime nuo daug ligù. Apie tai berods turëtù mûsù žmonëms gídìtojai pãsakoti. Bet jù neturime uztenkamai. O mûsù dienù gídìtojų mokslas visoj Europoj juos mokina vïriausiai gídìti vaistais-nuodais. Ir tik ìslengvo virsta tai kitaip. Naujausias gídìmo bûdas naudojasi tuo, kas ir svarbu sveikãtai ìšlaikìti, bûtent svieziu oru, saulës sviesa ir šiluma, vandenimi, sveiku valgiu, ìpatiai vengiant mësos, ir sveiku gëralu, tai reiškia vengiant alkoholiško. Visai nëra reikalingi nuodingieji vaistai. Paveikslui viduriãvimas greitai pasitaiso, kad viduriai karštai-šlapiai apvìniojami. Ir krauligë tokiu bûdu gídoma. Bet tûli gídìtojai apie tai në girdëti ne-

nori. Priezastis tãm lengva su-prasti. Ipatiai Vokioj gídìtojai, kurie nuodais gïdo, labai priešinãs naujãm gídìmo bûdui. Tatiu dabar Berlino universite ìstatìtas zinovas prof. dr. med. Schoenenberger, kurs šitã gídìmã mokina. Lietuviù studentai, kad ir nestudijuotù gídìmo, turëtù nors pasiklausìti jo pãskaitù. Daug ir savo gìvenimui ìš jo pasimokìtù. O ligai uzëjus, zinotù nors mãžuma tinkamiau pasielgti. Apskritai, mums Lietuviãms reikëtù daug daugiau rùpinties tokiu gìvenimu ir gídìmu, kurs naudojasi gamtos gãliomis, nereikalauja vaistù-nuodù, bet priverčia žmogù protingai giventi. Mes dedame pãgrindì naujãm gìvenimui. O sveikãtos klausimas ìra jãm vienas svarbiausiùjù. Ziùrint ì visus mûsù laikù mokslo dãrbus, gídìmas ìra visù mažiau pavìkes. Todël reikia mëginti tai, kas gídìmo sritìje naujo nori atsirasti. Berods, girdiu vël vienã antrã sãkant, kad nereikiã mesti, kas ìsmëginta, ir kad negera prasidëti nauju, kurio nepazìstame. Berods, zinomas bûdas žmones gídìti ìra ìsmëgintas. Tik tas mëginimas priëjo visai ìnetikëtã gãlã, bûtent, kad tokiu bûdu, kaip ligšol gïdomas tik tãra mãtërinis daigtas o ne gìvas asmuo, kurio esmë ìra galinga dvãsia-siela. Visai nepastebëta, kad toji ìra kùno esimo prie-

zastis ir tvirtìbë. Ir kùnui pasilpus, tiktai ji pati ìra vïriausiasis veiksnis jãm pasitaisìti. Ji te-gãli tikrai vartoti visas reikiamas priemones, kurios negãli bûti paprastai sveikãtai kenksmingos ir tik dabar, ligai uzëjus, jai naudingos. Zinau, kad dažnai ir dabar jau tinkamu bûdu gïdoma. Bet einama kojùkais, gãlint bëgti savo kojomis. O toks ìra visas paprastasis gídìmo mokslas. Niekumet neturëtume pamiršti, kad mûsù laiko prasi-deda naujas žmonijos amžius, nauja kultùra. O mes atliksime, kas kùrìbos reikalaujama, tiktai to laiko, tos kultùros diegus pastebëdami ir šelpdami.

Mûsù rašiba.

Jautiu nusikaltes. Mat, leidau savo raštus su savo rašiba ir jã taisiau nesirùpindams tuo, ar kiti ìš manosios ir pasiims kokì pasirãginimã ar ne. O dabar knìgù knìgos spaudiamos, tarsi visa atlikta. Tûli net žiùri ì mano dãrbã, kaip ì kokì trukdinimã. Tatiu ir rankomis jau sutiupama, kiek nenuosakumù dabar praplintamojoj rašiboj randasi. Kiek mãn kãro metu teko skaitìti pagautùjù Lietuviù kareiviù laiškù, matiau, kad augštiau dešimtoji dalis rãšë knìgù rašiba. Dabar ji vaikãms ìkaliama. O vaikãms klausiant, kodël rãšoma paveikslui pats o paskui pačiam, mokìtojai nežino

nieko tikro atsakìti. Rãšoma ir tiek. Istikrùjù rãšoma, kadãngi rašìtojai nepasieko nuosakumui reikalingojo aiškumo. Jiems rãšomoji kalba ìra tiktai juodumas ant popieriaus. Žmonës kalba apie gìvus dalìkus. Sãko, tai avelës baltuose laukuose. Bet aiškinkì ir mãnantiems žmonëms tuos dalìkus! Jie nejautia, kaip tše gãli bûti svarbumo. O visa eina apie tai, kad rašiba bûtù gìva, kad rodìtù ì žmoniù mãnimo gilìbes, nuolatai atvaizduodama sãrìšius tarp mãnimo elementù, kaip jie žodiuose ir jù dalìse bei pavidaluose pastebëti. Kad raidës kaip č ir š, kurios sulopintos ìra ir todël elgetos vaizdã turi, tûliems visai dãr neparëjo ì omenì. Ir mûsù menininkù dãr vos vienas antras uz tù negrazumù sukluo. Matìt, kad paprotìs atbukina kaip mãnìmã taip ir dailës atjautimã. Gãl todël reikëtù apie tai taip ilgai kalbëti, kol nebus sukelta tãm gìvìbë. Mes turime turëti grãziã, skaidriã ir nuosakã rašibã, kuri ir atvaizduoja mûsù ìpatìbe ir visas mûsù savìbes.

Kaip kartais rãšoma?

Skaitau, miesto vãrdas Sauliai. Dabar rãšomas Siauliai. Girdëjau berods taip ir tãriant, bet girdëjau ir sãkant Sauliai. Kas tše turëtù atsverti? Be abejonës vien tai, ìš kur žodis paeina. O

rodos iš zodio šauti. Jeigu taip, tai reikėtų atitaisiti šią klaidą ir knigoje ir posto ištaigose rašyti šauliai. Rāšant šiauliai būtų zodio reikšmė āklinama. O to visumet reikia saugoties. Kiekvienas zodis turėtų aiškiai atspindinti savo reikšmę. Taip tik tegali mūsų kalba ir mūsų mąnimas skaidrėti. Ir kitur reikėtų mązuma daugiau vengti raidės arba garsiū susiaurinimo. Seniau rāšē tūli: kaip-teip. Šiandien jau suprasta, kad reikėtų rašyti kaip-taip. Bet dār ir rāšoma tol-šiol. O gāl reikėtų suprasti, kad geriau bus rašyti tol-šol.

Matiau kur-nors daile knigute. Vertes Jonukas ir išleides Martiukas Maeterlincko Židrūjį Paukštį. Bet veikalo autorius vadintas Meterlinkiu. O to vardo žmogaus, kurs būtų rašes minimā rāštā, visai nėra. Jis vardu Maeterlinck. Pirmas skiemuo tariamās mā. Raidē ē reiškia, kad a ilgas ĩra. O mūsų žmonės, to nežinodami, lietuvinio tā vardā ir jį visai kitu padārē.

Toliau vis dār matiti mūsų raštijoje zodis scena. Ir nėra, rodos, mūsųose žmoniū, kurie nujautia, kad tas zodis toj formoj taip pritinka mūsų kalbai kaip žāsies šnipimas giedotojo dainai. Bet beveik ir tše mār reikia abejoti, ar šio tvirtinimo

teisībē bus atjautiama. Tai gāl kiek tām pagelbēs štai kas. Latīnai, iš kuriū kalbos zodis imtas, seniau jį tārē skaena (skēna). O mūsų kalba atitinka Latīnū kalbai to āmžiaus, kaip raidē c dār buvo tariama kaip k. Toks raidės tarimo kitimas atsitinka tiktai, kad ĩ tautā ĩsravi svetimas kraujas. Iš ko vėl gālima išvadioti ĩpatingus spresmus apie mūsų tautā ir jos sātikius su kitomis, ĩpatiai senovės tautomis. Tāriant skēna arba, kaip seniejie Hellēnai sakidavo skēnē, rodos kiekvienām šiek-tiek aiškiām Lietuviui turėtų sušvitėti, kad taip zodis lietuviškiau skāmba. Bet pagaliau ir be jo gālime apsieiti. Tik laikas būtų, mesti „scenā“.

Papirkimas.

Seniau Rusai buvo tur-būt visame pasaulije pagarsēje, kad jū valdininkai paperkami, jei kas nori, kad jie savo pareigas eitū arba jū vengtū. Bet kārō metu ir dabar kalbama ir apie kitū, pav. Vokietiu valdininkus, būk jie taip-gi laukiā kīšiū. Kad tai labai netikes dalikas, rodos aišku. Valdininkas tām turi savo vietā, kad daritū, kas jām pridera. Tik tokiu būdu žmoniū sātikiai gālī būti pasitikimi ir tvirti. Ir tada tū sātikiū tvarka, būtent ĩstātīmai, gyvenime kiek svertū.

Perversmū laiku, Vokioj papirkimas buvo beveik kasdienio dalikas. Dabar jau vėl visa ĩėjo ĩ geresnes vėzes, sakīsimē geresnē dora pastebima. Bet kaip Lietuvoj? Girdēti, kad tše siūlomi ir imami kīšiai. O ne vien mažūjū. Nenorētai tuo tikēti. Dalikas, mat, būtų per skaudus. Lietuva ĩra jauna valdiava. Norint, kad jį tvirtētū, būtina, kad jos tvarka, jos ĩstātīmai jokiu būdu nebūtū silpninami ir nelauzomi. Visiems jie turėtų līgūs būti. Taip-gi turėtų visi valdininkai pasišvesti savo tarnībai. Neturētū jiems būti šiame gyvenime nieko svarbesnio už jū tarnībos reikalus tuomet, kad jos vālandos jiems priėjusios ĩra. Nieks neturētū ĩstengtī juos patraukti nuo jū pareigū, ir neturētū būti reikalinga juos dār tītia skātinti joms eiti. Tuomet būtų Lietuvoj gyvenimo valdīmas ir tvarkīmas neįtartinas. Ir Lietuvos valdiava turētū savo tvirtumā, kurs ne bet-ko galētū būti griaujamas. Bet antraip visa tvarka būtų labai guri. Kurs ĩstengia o nori daugiau kīšiū duoti, to ir valia būtų pildoma. Nieko nereikštū prieš tai ĩstātīmai. Ir nebūtū valdiavos, bet tik atskirū žmoniū ūpū viešpatāvimo. O kadāngi žmonės, kurie kīšiū duoda, nori savo gero o ne visuomenės, kas reiškia, kad jie ĩra nedori, tai aišku,

kad taip nedora viršū gauna tautoj. O tuomet jį ĩra ir pasmerkta. Todėl ĩpatiai svarbu valdiavos gyvenimo pradioje rūpinties, kad valdininkai nebūtū paperkami, kad jie būtų dori žmonės, ir kad nė vienas nenorētū jū papirkti. Gālima paperkamuosius ir paperkantiuosius bausti. O apmāstant, koks prazūtingas ir baisus jū pasielgimas ĩra, norētai juos, kurie naikina visā tautā, skaudiausiū būdu nusitverti, norētai keiksmā pašaukti iš dangaus, kad tokius nenaudēlius paperkantuosius ir paperkamuosius išiktū prāgaro kantios. Bet ne mes tokiems dalikāms. Joks žmogus nėra pataisomas bausme. Tikrasis būdas mūsų pādētiai gerint ĩra kitas. Reikia minimuose žmonėse žādinti norā būti teisingais. O tām geriausiai tinka geras paveikslas, parodīmas, koks augstas dalikas ĩra valdininko teisingumas ir pareigū ējimas. Jau dovanū imti, ĩra labai paojingas dalikas. Gāl ir būtų naudinga steigti draugijas visū tū valdininkū, kurie neima nei kīšiū nei dovanū. Tie tad būtų kitiems pavīzdīs. Gāl ir draugija tokiū žmoniū, kurie niekumet nesiūlo kīšiū, daug reikštū. Bet visū geriau tik būtų tai, kad visi tautos žmonės pasirīztū kiek ĩmanīdami remti valdiavos ĩstātīmus ir niekumet nešelpiti jū lauzimo.

Vds.

□□□□□□□□ Pasikalbėjimai. □□□□□□□□

Rp. Sp. 1. Ar netrukdoma gīvulio pažanga, kad jis žmogaus skerdiamas vālgīmui? Ir kā tai reiškia žmogui?

Rodos kiek kilnesnis žmogus atjautia, kad gīvulio žudimas yra žiaurus dārbas. Ira tše nai-kinama, kas kūrībos gaminta, kad gīventū. Aišku todėl, kad „gīvulio pažanga“ trukdoma. Bet vėl ir šitas žiaurus žmogaus dārbas atsitinka gīvenime, kurs kūrībos nešamas. Ir jis todėl jai tarnauja ir suteikia tai gīvībei, kuri vienu gīvuliu apsireiškia, įpatingā patīrimā, kurs jā turtina ir veda tōlīn. Bet žmogui nepridera šis dārbas. Iš jo išeina žmogui kenksmas. Nėsa, kas dāro žiaurū dārba, žiaurēja. O tai reiškia: praranda išlengvo žmogaus įpatības. O žmogus gīvas, kad kas dienā daugiau ir aiškiau būtū žmogumi.

2. Ar gīvuliai, pagaliau ir augmenis pasieks tokį tobūlumā, kad jie galės kalbėti? — Istikrūjū visa kalba, kas auga, kas gīva. Tiktai ta kalba yra kitokia negu žmogaus. Kad gīvuliai galētū kalbėti kaip žmonės, jie nebebūtū gīvuliai, tai reiškia: jų esmė būtū tokia sąmoninga, kad save žinotū. Kuomet koks gīvis yra asmenībė,

jis gāli kalbėti ir yra žmogus. Tiktai toks gīvis jautia ir taria: aš esmi. — Kad keli paukštiai išmoksta kelis žmogaus žodius tarti, nereiškia, kad jie kalba. Tiktai jų gerklė yra taip įtaisīta, kad jie gāli į žmoniškus panašius garsius išduoti. — Nereikētū manīti, kad gīvuliai tobūlėdami tampa žmonėmis. Tai yra sąpnas, kurs sukilo iš Dārwinio mokslo. Kiekvienas gīvulis yra savo būdu visai tobūlas. Taip sāko šiū dienū biologė.

3. Ar kitos planėtos irā apgīventos? — Europos kultūros mokslas buvo priėjes tā nuomone, būk vien ant mūsų žemės yra gīvībei tinkamū sālīgū, todėl kitur neesā gīvībės. Šiandien tuo jau smarkiai abejoja. Apsirikimas buvo tas, kad manīta, būk gīva tėra tat, kā pažīstame gīvu. O gīvībės prasmė yra daug platesnė. Šiaip išeitū štai kas: Mūsų žemė yra māzas gīvībės spuogelis, kurs plaukia negīvībės jūrose. Bet aiški išmintis sāko, kad mūsų žemės gīvībė yra vienos rūšies gīvībė. O bekraštinė visuma turi ir be skaitiaus gīvībės rūšiū. Mūsų gīvībė plaukia gīvībės okėane.

Jz. Bld. 1. Ar atskiras žmogus ir visa žmonija turi tikslā? — Aišku, kad žmo-

gus gīvena, kad žmogumi būtū. Su kiekviena diena aiškiau. — O toliau, visa žmonija turi savo vietā pasaulio gīvenime ir reiškia tše įpatingā kūrībos gāliā. Tikslas tegāli būtū, kad ši gālia kuodaugiau išivīrautū. Bet reikia suprasti, kā tai reiškia, būtent: žmoniškumas visoj savo didībėje turi pasidarīti žimus.

2. Ar pasaulīje viskas teka ar tiktai kartojasi? — Niekas nesikartoja niekumet. Nė maziausias dalīkelis arba atsitikimelis yra visiškai ligus antrām. Visuma yra perturtinga, kaip kad galētū du kartu gaminti tā pātī dalīkā. Nė žmogus to nebegali.

3. Kas tai yra mediaga? Ar energės susikaupimas ar kitakas? — Šiandien priėjo mokslas nuomone, būk regimo pasaulio pagrindas esā mazi jėgos krisleliai, kurie, kaip seniau mediagos krislai, taip-gi vadinami atomais. Jū branduolas esanti įpatinga jėga, kaip kokia saulelė, aplink kuria skriejā planėtos, elektronos. Tai reiškia, mediaga yra kurībos veikimas, kurs mums atrodo esimu, bet nors mazame panašus tām, kū pastebime padāngiū gāliū judėjime.

4. Ar taip, kad žmogus išnīks, kaip dūmas išblāskomas vėjo? — Nė dūmas neišnīksta, vėjo blāskomas. Be-

rods jo nebemātome, bet jo dalėlėms vėjas nieko nekenkia. Jos pasilieka erdvėje. O žmogus dār kitakas. Jo kūnas suira, jām mirus. Prasisklaido ir jo jausmū-geismū ir jo mintiū gīvenimas. Bet kitakas dār yra jo aš. Tasai kūla iš tos esties srities, kuri yra pati sąmonė, pati dvāsia. Jei ne taip, tai negalētū tokio žinojimo būtū, kurs save vadina aš. Tai kur tas dingtū, jeigu ne toj sąmonībėje, kurioj visa randasi, kas esti. Niekas nedingsta. Tik formos kinta. Kaip tai galētū žmogus išnīkti?

5. Ar žmoniū daugiumi galvojant didėja psichinė pasaulio esmė? — Rodos, kad taip, kad tām žmonės yra. Taip jie apsireiškia kūrībos veiksniumi.

6. Tiek daug yra dabar knīgū, kad žmogus negāli jų perskaitīti. Kā tai dārius? — Pasiimti knīgas, kurios daugiausia pažāda ir jās tūlus kartus skaitīti! Nepatenkintām, reikia skaitīti vėl kitū, bet daug svarbiau yra gīventi, kaip žmogui pridera. Tuomet žmogui užteka pagaliau tokia sviesa, kad jām knīgū nebereikia. Bet lig tše, mums dār labai toli. — Pasiiekti norint augštesnī žinojimā, labai naudingas yra mokītojas. Be jo ilgiau trunka, kol nepasiekta, kas norima. Berods mokītojas turi būtū geras.

7. Ar žmogus yra priklausomas aplinkūbei? — Desties, kiek jis yra žmogumi. Menkasis labai daug jai priklauso. Didis iškilės saviškai valdo visas aplinkūbes, jas nau-

dodamas savo tikslams. Jos tām yra priemonės. Bet reikētū suprast, kad žmogus nėra jo kūnas. Bet jeigu žmogus didis yra, ir kūnas daugiau jām o ne aplinkūbei priklauso. Vds.

□□□□□□□□ Mūsū raštija. □□□□□□□□

Jājai tokiu būdu klestėjant, kaip ligšol, mes po keliū metū būsime, rodos, visas kitū tautū raštijos pralenke. Kad mokīkloms knīgos spausdinamos, suprantama. Mokiniai turi išmukti skaitīti ir ši-tā iš knīgū pasimokinti. Bet kām visos kitos knīgos, kurios tik „pasiskaitīmui“ rašītos ir leidiamos?

Suprantama ir tat. Žmonės nori viso-ko žinoti. Tai reiškia, jie nori dvāsiai turinio. Be žiniū, kurias jie susiskaito, jie tarsi tušti, tarsi nieko nereiskia gyvenime, pasaulyje. Bet su visokiomis žiniomis, su visokiū rāstū pažinimu žmonės lig svarbėja. Gāli apie visakā kalbėti, gāli ši ar šiā ir tā rašītojā minėti, jī ar jā pagirti ar nū tarti. Ir pasidāro kalbū. Labai jos reikalingos žmonėms, susikvietus vakarienei arba ir tik žolinei arba kavai. Nežinotū nieko šiaip vienas kitām pasakīti.

O apie kā dabar šneka? Rodos jū pasikalbėjimai bus tokio svarbumo, kokio yra skaitītosios knīgos. Jeigu tosios nieko nereiskia, ir kalbos bus tuštios. Todėl visai be vertībės tokias knīgas skaitīti. Žmonės iš jū nieko neturi. Pasilieka, kokie jie buvo. Gāl tik burnas aušina. O tai daug reiškia. Netenka ir to, kā turėjo. Knīgas skaitīti, kurios be svarbumo, žmogū silpnina. Nelobina jo, bet jī skriaudia.

Todėl dažnai ir pastebėti, kad kartais kas nuveda kalbā ant svarbesnio rāsto, nebsiseka pasišnekėti. Išėjus

kelis tuštius sakinjus, retai kas težino kā išstarti. Matīti iš to, kad visokiū knīgū skaitīmas labai kenkia žmonėms. Jie nebegalingi svarbesniū rāstū pasiskaitīti. Norėdami juos taip greit atlikti kaip ir kitus, jie nieko iš jū nepasigauna. O turėdami tiek daug skaitīmui, nebenori skaitīti geresnio, svarbesnio nieko nemėgintū. Tokiu būdu toks ūmus visokiū rāstū skleidimas gāli būti žalingas.

Ir nelieka nieko, kaip rāginti skaitītojus pasirinkti geresnius raštus, o rašītojus, rašīti, kas svarbu yra, kas žmonėms pasiskaitīti, juos svarbiais padarītū.

Tuo nevienas jau rūpinos. Kartā girdėjau sākant, kad mūsū rašītojai turētū kitas thēmatas, kitus uždavinius pasiimti, būtent platesnius, augštesnius; paveikslui, iškilt iš tautiniū ī žmonijos ir pasaulio klausmus, ir kas tām ligū. Bet mām rodos, kad ne tuo raštija gāli svarbėti. Rāstas vis bus toks, koks yra žmogus, kurs jī yra rāšes. Ir aiškindamas augštiausius dalīkus, tas aiškinimas pasilikis menku, kad rašītojas bus menko žmoniškumo, menkos dvāsios-sielos galībės. Didis žmogus, rašīdamas ir apie menkiausius dalīkus, skaitītojui visumet teiks daug daugiau negu māžas, kurs bando pasaulio gelmes atidengti.

Iš viso to išeina, kad reikia dviejū dalīkū atboti. Rašītojas turi rūpinties savo paties dvāsios augimu, stiprėjimu, išgalėjimu. Žinoma, tām daug reiškia mokslas. Bet neužtenka tasai, kurs vien teikia žiniū. Mokslas tik tēra naudingas, kad jis žādina žmogaus dvāsios-sielos galias. O tām daug dār daugiau negu mokslas reiškia žmogaus pasistengimas sukelti savo asmenībės gelmes.

Bet apie tai mano jau dažnai rašīta. Sišon tenoriū pasakīti, kad žmogus didėti tegāli ant tikībinių pagrindo. Tik neapsirikime! Nekalbu apie paprastai žinomus tikībės mokslus, bet apie tikībės esmę.

Antrasis dalikas bus tas, kad rašytojas vien rašitū, kas jam rodos tuo laiku svarbiausia. Ne iš šalių jam turi pareiti uždaviniai jo rāšimui, bet iš jo vidaus, iš jo asmenybės gelmių. Neieškosime tēmatū, bet juos pasiimsime iš savo sielos šviesos, iš jos gīvības ir padėties. O rašikime tuomet, kad jie mums visiškai yra aiškėje. Tada nebeatsitiks taip dažnai, kaip ligšol, kad tūli rašiniai ar poėmai visai neturi antraštio. Mat, rašytojas nežinojo, kā jis rašiti nori ir kā jis yra parāšes. Todē tokie poėmai dažnai ir visai tušti. Visa tā išvengsime save ir savo tēmatūs išaugindami.

Taip mes tikrai savo tautai tarnausime, o antra, mes tā, kā mes išgije būsime, raštu apreiksdami pasidarīsimė veiksnium tautos gīvenime. Nereikia baimīties, kad taip mūsų rāštai taptū labai īpatīškais, kurie toli atsilieka, ir nuveda nuo rēalingo gīvenimo. Tie, kurie tai tvirtina, tik jo paviršiū tepažīsta. Mes iš jo niekumet neišeiname. Mes nuolatai sārīšije su juo pasiliecame. Todėl mūsų sielū apraiškos vis ir bus atbalsis gīvenimo. Parodīs, kiek tas mums buvo naudingas. Bet, vīriausiai, kā mes už tai nešame ī gīvenimā.

Niekumet neturētūme pamiršti, kad mes, žmonės, esame gīvenimo galībė ir brangenībė. Tiktai žmogus, tai esti, jo žmoniškumas, gali kiek teikti gīvenimui. Tasai prieš jį tėra tik vargas. O rašytojas, īpatiai poėtas, kaip tik turi pāreigā, savo dovanomis tarnauti gīvenimui ir jį lobinti. Tik nereikētū jau ir vargsui elgetai manīti, kad jis jį lobinās, savo skarmalus kitiems siūlidamas.

Pagaliau dār štai, kas atbotina. Gīvendami tautoje, visas jos gīvumas mus veikia. Ir todėl juo turētūme naudoties savo īsigalėjimui. Nereikētū siekti kažikiū svetimībū. Tarsi jos mus stiprīs ir augīs. Žinoma, kad ir tai gali atsitikti. Bet tik tada, kad žmogus yra jau visa

išnaudojes, kā jam tauta ir jos gīvenimas gali būti. Vos iš kevalo išriedėjes jaunas rašytojas nieko nesuteiks tautai, kad jis iš kitū tautū gīvenimo paims gaivalus savo gaminiams. Bus gāl pathėtingos šmėklos, bet ne daugiau.

Taip žiūrint ī turinī. Bet dār paojingiau yra atsižiūrėti ī kitū tautū poėsių formas. Kad aš tai tik galėčiau draugāms rašytojams taip pateigti, kad jie ir atjaustū to pasākimo tikrenībė! Bet jie tai ieško reimū ir surāšo visokius sonetus, gāl net ritornelus, ir tt. Tos formas taip nesutinka su mūsų kalba, kad tikrai nuostabu, kaip mūsų poėtai - lyrikai to nejautia. Norėdami pilnesnės, gīvesnės, svarbesnės raštijos, siekime augštesnės savo sielos didībės ir gīvenkime savo tautos gīvumu!

Kalbėjau taip apskritai. Norėjau parodīti sālīgas geresniems raštams gaminti. Ir gāl tūliems atrodīs, būk mūsų raštijoje nėra nieko gero. Įstikrūjū maišosi tše grūdai su pelais. Bet matīti daug gabumo. Tik žinau, kad sunku gabumus stiprinti o netikumus šalinti, statiai apie šituos kalbant. Kas rašita, to nebepataisīsi. Rašytojui tik padėsi, sužadindamas jo supratimā tam, kas siektina. Tuomet jis patsai apveiks savo netikumus. Peikdamas žmogaus dārbus, jį tik silpnīsi. O mums, rodos, visiems turētū rūpėti vienas kito galėjimā šelpti. Tuo tārpu mazieje vienas kitā peikia arba vien giria, desties, kaip jie su viens kitu sutinka. Ir tautos raštija skursta.

Be abejones svarbu yra pasakīti, kurie esamūjū rāštū geri ir naudingi. Bet tai mūsų kritikai, rodos dār nemoka. Kurs kitiems nori parodīti, kas skaitītina, turētū parodīti īpatinguosius gražumus to rāsto, apie kurį jis kalba. Apie kā jis nieko negalētū pasakīti, arba tik tai, kad jis netikes, to vos reikētū minėti. Tuomet toks rāstas nepasidarīs žimus. O po laiko gāl kritikas ir

pastebės, kad rāstas, kurs jām seniau netiko, ĩra labai geras. Ir galės pataisĳti savo klaidā.

Anā kart palikau visā eile rāstū neminētū. O vienā jau senai turĳu, kurs labai reikalingas, kad apie jĳ kelis zodius pasakĳčiau. ĩra tai Fausto Kiršos Verpetai (išeje 1918 — Vilniuje). Grazi knĳgelė. O pirmieji zodiai labai malonūs. Sūnus atsimena savo vėlionės motĳnelės. Ir tuo visiems poėmāms paduoda ĩpatingā skambėjimā. Ne tuo jau jĳ pagauni. Bet ĩslengvo numanĳti, kaip galingai jis, nors lig toli uz to, kas pasakĳta, gaudia. Nėra paviršutiniškos tos eilės. Tūlos berods ir nėra pavĳkusios. Kartais reimas, kartais ir rythmas, kartais ir vaizdas (krūtĳnė-jūros) netikes. Bet vėl kiti reikšmingi poėtiški vaizdai aiškiai liudĳja, kad tše kalba poėtas, kurio dvāsia siekia gilĳbiū ir platĳbiū. Paveikslui: Skridai zaibo keliais; o vėl: skrendi per pasaulĳ kaip ziedo lukštelis; arba: kol dvāsios balsas sieka dangū; uzdegta širdis klajoja po usnis; stebuklū veidus tik matau; ar liūdiu, kad kūnas, gĳvenimu zaides ir tt.; saulė neria ĩ jūras spinduliū ratus; ir tt. Bet vĳriausiai jis pasizĳimi gāl tuo, kaip jis rhythmā vartoja. Pradėk skaitĳti, ir eilės tai vienaip tai antraip teka ir supa jausmus, kad pats stebies. Imkime paveikslui poėmā Geguzis. Kiekvienas posmelis savaip gĳvas. Arba: Dailes verpetai (antrasis posmelis):

*Toliau, kur sulaikai akis,
Silai, kaip dūmai, kaip naktis,
gāl siūbuoja, gāl tik siaudia
āmziū dainā, dainā graudiā,
kad viršuj seima arū,
o gĳvātės tarp kerū!*

Pavartes Kiršos dainas, netuojau viso pastebėsi, kas tše zĳba, kas tše skāmba. Bet kad reikėtū vakarāms

deklamuot, siūlĳčiau poėmus: Aras, Gĳvenimo kantia, Vienuma, Keleiviui, Sesutė ir brolelis, Kalvis, Griausmas, Dailės verpetai, Mano laimė.

Susipazĳdinau kā tik ir su kitu poėtu, visai kitos rūšies. Sklaidau Putino Rāstus, Svĳturio leidinĳ. Taip-gi daili knĳgutė. Viršelis puoštas P. Galaunės ĩpatingai gerai pavĳkusiū poėtišku vaizdeliu. Du grozės pauštiu geria ĩš tamsaus ziedo. — Sis mūsū poėtas nezengia kaip Kirša, kad kartais ir padangiai dunda. Jis smuikuoja švelniai, pasāko visa taip sklandiai ir gražiai, jog, tuo jau pagautas, smagiai sau skaitai. Bet gāl reikėtū kartais trumpiau apsireikšti, māzumā zodiais skūpiau apsieiti. Vis-gi grozės apstiai surandi ir poėsies vaizdeliū dažnai sutinki tokius visai slėpingus, kaip va: Pradengtos lūpos tau lūkesiu zĳdi — Ar-gi jau ir tau vaidinas zemės geiduliai — Paskende dūmuos ir kraujuose Tĳtanai grumiasi pikti — Nezinau ar tavo ākĳs švies dār ilgai mano sieloj; ir tt. ĩš poėsies vaizdū pamatĳti poėto ĩpatingumas. — Sale lyrikos poėmū randame knĳgutėje ir epikos veikaleĳ: Kunigaikštis Švainis. Tuo jau zĳmu pasidāro, kaip vaizdai visa pasakĳta, kaip ĩš pradios pagauna dėmesĳ ir laiko lig pabaigos. Labai tinkamas dalĳkas vakarāms paskaitĳti. Jei kā galėtūme poėtui priminti, tai tat, kad gāl kitu rhythmū visa būtū dār gražiau išeje. Tūli zodiai mūsū ir kitaip suprantami. Paveikslui dienoti reiškia mūsuose, kad saulė tiek šildo, jog ĩšā-lusiā zeme arba ledā pradeda tirpinti.

Kitas lyrikos rāstelis ĩra Tĳrū Dukters Vasaros Snekos (taip-gi Svĳturio leidinĳ). Lengvos tos eilės kaip zmoniū daineliū. Malonu skaitĳti. Negilūs jausmai, nezĳmūs vaizdeliai, bet gĳvi, regimi mirguoja. Tūlos eilės berods būtū galėjusios pasilikti ir nespausdintos. O apie butiāvĳmā jau ĩstikrūjū per daug kalbėta. Žodis butiuoti

nelabai tinka mūsų poėsių. Ir kitiems poetams tā pastebėt reikėtū. Kartais berods ir šis žodis su dainelės grazumu dār kiek susijungia. Pav.

*Pabutiuki mane
tarp gėlių vakare!
Tada dainas naktia
aš nupinsiu slaptia.
Tavo butškis gija bus
dainū audime.
Tavo butškis perla bus
varsū zaidime.
Pabutiuki mane
tarp gėlių vakare!*

Pakeistiau žodį butškis kitu. Reikėtū atjaust, kad jis tokiai lyrikai netinka. — Viena gražiausių dainelių yra gėl Sena Motė; kita: Sienapiūtė. Sakau: daineliū. Ištikrųjų Tyrū Duktė nerāšo poėmū, bet niūniuoja daineles.

Kreipdamas žvilgį į kitos rūšies raštus, turiu vieną minėtį, kurs visiškai nežimus. Sofija Kymantaitė-Tšiuilionienė parāšė: Dolpelis ministėrijoje tarnauja. Maza vos keliū 20 pslp. knigėlė. Ir vieni tše rodosi juokai. Bet kad visa perskaites esi, turi stebėties. Tarsi paduotas matėriālas kokiām meno veikalui. Tik to matėriālo struktūra parodo visai įpatingā grožė. Dolpelis džiaugiasi savo vieta ministro priėskambariėje. Ir nuolatai savo akīse didēja su visokiais žmonėmis ir mokslais, kol nereiškia jau daug ir savo seniems kaimināms. Jiems jis, tarsi didis, kalba apie pāreigas ir teisingumā. Pagaliau su išdidumu jis net kreipiasi nuo prasikaltėlio. Bet pašaliais per kitā žmogū lig šnibždoms jām duoda žiniā, kad „atsukti norint bėgantį vandenį — daug kaštuoja“. — Taip nušvietia šis veikalas visai platiai

ir toli Lietuvos mažųjų (?) valdininkū gyvenimā ir širdi. O visa tai žmoniū žodiais kaip retai koks mūsų rašytojų tai padariti moka. Graži ištikrųjų tai satyra. Gėl net skaudi. Bet augštai už jos švietia siela, kuri norėtū visā lābā mūsų tautai.

Skaitimai yra mėnesinis literatūros leidinīs, kaip pātis vadinasi. Leidia švietimo ministerija nuo 1920 mt. Išėjo tur būt jau kelios knigos. Susitelke tše tūli žimūs mūsų rašytojai. O smagu skaititi. Tikrai daug tše gabumo. Ipatiai žimi epika, kuriā tše randame. Vincas Krėvė, kurs skaitimus sustāto, pats kelis savo dārbus atspausdino. Visi jie jo garsā tvirtina, bet vīriausiā vietā, rodos, reikia skirti pāsakai apie Perkūnā, Vaivā ir Straublį. Koks tše iviliojimas skaititojo į tos pāsakos pasauli, tai vos gali pasakiti. Visai nesitenkini tik vienā kart jā skaites. Reikėtū į atmintį kalti. Tše atskleistas tautos dvāsios turtas. — Vaidilutės randame pirm. knigos skaitimuose iš Cikliaus: Kada rauda siela, visā eile rašineliiū. Apie juos nieko nepasakīsiu, kaip tiktai, kad sakiniū rhythmas toks gīvas, jog pagāves pirmu žodiu laiko skaititojā ir veda jį lig pabaigos. — J. Vaižgantas paduoda prādiā apīsakelės: Dėdės ir Dėdienės. Senai jis visako pāsakoja iš mūsų tautos vargo ir skurdo ir rāšo, dirba, kad stiprėtū jos gīvibė. O kaip kitur, taip ir šison jis atveria tarsi naujas šalis, kuriū dār nemātėme, arba nors nepastebėjome. O ne vien atveria. Jis ir įveda, supazindina su žmonėmis, kad pagaliau su jais gīveni ir liūsti, susirūpini ir lūki. — Kazys Puida pāsakoja legendā apie karaliū Haraldā. Vadina jį Garaldu. Ira tai nusidėjimas. Bet gėl juo nebenusikals. Už tai jo veikalėlis gana įpatingas. Visuose Puidos rāstuose pastebimas įpatingas pathos. Ira tai, tur būt šito mūsų rašytojo įpatibė. O šison tas pathos labai vietoje. Glūdi

Friedrich Nietzsche, **Taip tārē Zarathustra.**

Zarathustros prakalba.

II.

Zarathustra ējo vienas zemīn nuo kālno, ir nesutiko nē vieno. Bet kada jis priējo miškus, žīgiu priēš jī stovējo zilgalvis, kurs šventā savo pirkele apleides buvo, jeib šaknū ieškotū miške. Ir senelis taip tārē ī Zarathustrā:

„Ne svetimas māt šis keleivis: tūli metai, kaip jis šison praējo, Zarathustra jis vadinosi; bet jis dabar īra kites.

Tuomet tu nešei savo pelenus kālnopi: ar tu šiandien nori savo ugnī nešti ī klonus? Nejaugi tu nebijai padegiko bausmēs?

Istikrūjū, matau, tu esi Zarathustra. Skaidri īra jo akis, ir prie jo burnos nesislepia pasibiaurējimas. Ar jis nezengia tarsi laigīdamas?

Kites īra Zarathustra, kūdikiu tāpo Zarathustra, padudes īra Zarathustra: ko nori tu dabar iš miegantiūjū?

Tarsi jūrose tu gīvenai vienātvēje, ir jūros nešē tave. Deja, tu nori išlipti ant kranto? Deja, tu nori išnaujo vālkioti patsai savo kūnā?“

Zarathustra atsākē: „Aš mīliu žmones.“

Tārē šventasis: „Kodēl aš išėjau ī miškā ir tūrumā? Ar ne todēl, kad perdaug mīlėjau žmones?“

Dabar mīliu Dievā: žmoniū aš nemīliu. Žmogus māt labai netobūlas dalīkas. Meilē ī žmones mane nugaluoūt.“

Zarathustra atsākē: „Ka tše sakiau apie meilē! Dovanā žmonēms nešu!“

„Neduok jiems nieko, sākē šventasis. Veikiau pa- imki šī-tā iš jū ir neški tā su jais — taip jiems kuogeriau padēsi: jeigu tik tau tai bus gera!

O norēdamas jiems kā duoti, neduoki jiems daugiau negu elgetos dalele, ir tegul jie tos dār ir elgetauja!“

„Ne, atsākē Zarathustra, aš neduodu elgetos dalelēs! Tām aš negana vargingas!“

Šventasis juokēsi Zarathustra ir prabilo šitaip: „Tai daboki, kad jie priimtū tavo brangenībes! Jie traukiasi nuo vienuoliū, ir netiki, kad mes ateiname su dovanomis.

Mūsū žingsniai jiems garsi gatvēse labai nepaprastai. Ir kaip kad jie lovose išgirstū einantī žmogū naktī, kada dār toli lig užtekant saulei, taip jie tur-būt klausia: kur smelkiasi tas vagis?

Neeiki ī žmones ir pasiliki miške! Eiki veikiau dār ī gīvulius! Kodēl nenori būtī kaip aš — lokis tarp lokiū, paukstis tarp paukštiū?“

„O kā dāro šventasis miške?“ paklausē Zarathustra.

Šventasis atsākē: „Aš pinu dainas ir, jas pindamas, giedu, juokiuos, verkiu ir murmiu: taip aš gārbinu Dievā.

Giedodamas, verkdamas, juokdamos ir murmēdamas aš gārbinu tā Dievā, kurs īra mano Dievas. Bet tu, kā atneši, kad mums dovanotai?“

Išgirdes tuos žodius, Zarathustra sveikino šventājī ir tārē: „Kas mano, kad galēčiau jums duoti! Bet leiskite greitai māt eiti šalin, jeib jums nieko nepaimčiau!“ — Ir taip persiskīrē juodu, zilgalvis ir vīras, juokdamiesi, kaip juokiasi du vaikinū.

Pasilikes vienas, Zarathustra prabilo savo širdiai: „Ar tai ir gālīma! Šitas senas šventasis savo miške negirdėjo nieko apie tai, kad Dievas negīvas!¹⁾

Versta iš Vokietīū kalbos.

¹⁾ Įpatingas šis sakiniš gālī būt suprantamas Dievo esimo neigimu, bet reiškia rodos veikiau tai, kad tas Dievas, kurs tēra žmoniū svajonē, gīvenime neturi gīvībės.

Meilēs¹⁾ Gīvata.

I.

Meilēs tākas īra pilnas kliūtū ir paojaus. Kurs ne atsargiai juo vaikstioja, tas suklumpa ir parvirsta. Kiekvienas rasos lāšas ant šito kelio īra kaip šimtas ugnies bangū. Ak, visai negālima šitā slēpinī īšaiškinti.

Pradioje rodos meilē lengvai pasiekama, bet toliu randasi kliūtū: Tamsioji naktis, baimē kilantios vētros ir uzsidegimo sūkuriai.

Kaip galētū tie, kurie ant šito jūrū krāsto lengva širdimi gīvena, numanīti tas sunkenībes, su kuriomis mes kovojojome!

Menkiausia, kas mums liepiama, īra tai, ak Hāfis, kad aukauti turim savo gīvībe. Bēgki, jei tu tai padarīti negali.

Meilēs būjojimas nēra paprastas pasilinksminimas. Gīvībe turi jai skirti. Negali meilēs sviedinī pamušti svetnaudībēs pāgalu.

Jei tu neišēini īš matērialismo namū, kaip galētai pasiekti teisībēs keliā?

Mīlimojo veidas nēra apdengtas šidru. Tik pašālink ūkanas, kurios temdo tavo zvilgī, ir tu jī īšvīsi.

Nēra jokio tvarto tarp mīlīntiojo (zemībēs zmogaus) ir mīlīmojo (dieviško zmogaus). Tu pats esi tas šidras (kurs jī apkloja), Hāfis, atsidengki patsai!

Kurio veidrodis (siela) nēra be jokiū geidimo rūdiū, to ākīs negāli īšvīsti īsminties veidā.

II.

Kaip ilgai dār nori pasiilgti šito paniekinimo verto pasaulio, aptemdinta siela! Kaip lūdnu, kad grozībē taip negrazumo geidauja.

¹⁾ Kalbama šīson apie meile ī Augštiausiājī.

Dīkībēs gīvata ir ramībes vienātvē īra turtai, kuriuos karāliai kārdais negāli laimēti.

Ne leiski širdiai tuo nusirūpinti, kas īra ir kas nēra. Būk tilus, kadāngi kiekvienas pažangos laikas priena savo gālā.

O kadāngi laimējimas kaip ir nuostolis pragaišta, tai nenusiminki, nē neapsisvaigīki dziaugsmu dēl to, kas atsitinka.

Nesiskūski, siela, mīlīmojo neteisingumu, nēsa tu priklausai savo likimui.

Jei negali pakelti dāgio dūrimā, tai vargiai skīsi roze rozū darze.

Gēliū līsēje negāli jokia gēlelē augti, jei pirm to nēra daug piktzoliū dīge.

Nenuskauski nē vieno gīvo daigto! Darīk, ko tu nori, tik to ne; nēsa kaip aš pažīstu īstātīmā, nēra kito nusizengimo.

Īseik īš savo širdies namū, jeib mīlīmasis tše gīventi galētū. Geiduliai, kurie dabar tše auga, īra svetimi atēiviai.

Tavo širdies svetiū kamarīs nēra skirtas būti vieta svetimiems pažaisti. Angelas tegāli īeiti, kad daimonas īšeina.

Īskliuves īš visū suklaidīnimū, kuriuos tavo geiduliai ir uzsidegimai mezga, tu beabejonēs īleidīamas būsi ī šventīklā.

Apie tikrojo esimo slēpinius tu nē menkiausiā dalīkeli numanīti negali, kol tu vis dār sukies smēklū ir vaidīnimo skritulīje.

III.

Esmi mīlīmojo mīlētojas; kas mār meilēs tikrenībē arba netikrenībē? Esmi tasai, kurs meilēs īško; kokia

naudā turēčiau māsīdamas apie persiskīrimā arba susi-
vienījimā?

Nieko kitko šitame pasaulīje arba ateisiantīame ne-
geisdamas, kaip vienat mīlīmojo, kas mān dangus arba
prāgaras, Hourios arba Gilmānai?¹⁾

Palik visus tikībos ginšus! Tokie dalīkai īra tītia ir
gudrumu īsgalvoti, stokojant teisībēs pazīnties.

Esmi Sventībēs daržo paukštis. Negaliu apreikšti,
kaip tai atsitiko, kad šitā daržā apleidau ir nukritau ī
nelaisvēs tinklā.²⁾

Buvau āngelu. Mano sostas buvo augštiausiuose
Firdānuose³⁾. Žemēs žmogus mane parvedē ī šitā ap-
leidimo gīvenimā.

Mano kūnas īs dulkiū sutvertas, tāpo šīdru ant mano
sielos veido. Kaip laimingas būsiu jījī numetes.

Toks kalējimas nēra tinkamas tokiām taip saldiai
giedantiām paukštiui. Leiski mane eiti ī rojaus daržā,
nēsa aš esu tas paukštis, kurs tām daržui priklauso.

Kaip galēčiau lēkti ī Sventāsias Salis, būdamas šito
kūno kalėjime sugautas?

Divān-I-Hāfis, Persijos poētas apie 1350 mt. Versta īs Vo-
kietīū kalbos.

1) Grāzūs Persū rojaus gīventojai.

2) Gīvenimā su kūnu

3) Rojuose.

□□□□□□□□□□ **Pastebėjimui.** □□□□□□□□□□

Darbīmetis eis neregulārai. Todēl ir negālīma jo paprašīti metams. Šis
antrasis numeris bus gaunamas uz 3 M. knīgīnuose ir īs leidimo.

Leidia jī **Rūta** (M. Raišukīte) Tilgē (Tilsit), Angerpromenade 5.

Spaudia Darbīmetī Otto v. Mauderode, Tilsit.

Rāšo jī Vidūnas, Tilsit, Kasernenstr. 14.